

FÖRÄLDRAINFLYTANDE I FÖRSKOLAN

Föräldrars uppfattningar om inflytande

PARENTAL INFLUENCE IN PRESCHOOL

Parents' attitudes of influence

Examensarbete i lärarutbildningen
Avancerad nivå 15 högskolepoäng
Höstterminen 2012

Emelie Bergsten

Handledare: Mirella Forsberg Ahlcrona
Examinator: Urban Carlén

RESUMÉ

Arbetets art: Examensarbete i lärarutbildningen, Avancerad nivå, 15 hp Högskolan i Skövde

Titel: Föräldrainflytande i förskolan – Föräldrars uppfattningar om inflytande

Sidantal: 37

Författare: Emelie Bergsten

Handledare: Mirella Forsberg Ahlcrona

Datum: januari, 2013

Nyckelord: Inflytande, Samarbete, Föräldrar, Förskola

Sammanfattning: Det övergripande syftet med studien var att undersöka vad det innebär för föräldrar att formellt ha rättighet till inflytande i förskolans verksamhet. Studien hade tre frågeställningar: Vad vill föräldrarna ha inflytande över i förskolan? Hur mycket vill föräldrarna ha inflytande i förskoleverksamheten? samt På vilket sätt vill föräldrarna ha inflytande i förskoleverksamheten?

Som datainsamlingsmetod användes både en kvantitativ metod och en kvalitativ metod, i form av enkäter och intervjuer. Enkäter skickades ut till 126 föräldrar varav 52 deltog, 9 intervjuer genomfördes varav en var skriftligt genomförd genom e-post. Studien är inspirerad av den fenomenografiska forskningsansatsen då jag ville ta reda på föräldrars *uppfattningar* om inflytande som fenomen.

Resultatet visade att föräldrarnas kunskap om vad föräldrainflytande i förskolan innebär är bristfällig. Det visade även att förskollärarna inte har tillräckliga kunskaper om vad föräldrainflytande formellt innebär vilket försvårar arbetet med att förmedla till föräldrarna om deras rätt till inflytande. Slutsatsen av studien är att föräldrainflytande är ett gemensamt arbete som bör genomföras i samspel mellan föräldrar, förskollärare och skolmyndigheter.

ABSTRACT

Study: Degree project in teacher education, Advanced level 15 hp University of Skövde

Title: Parental influence in preschool – Parents' attitudes of influence

Number of pages: 37

Author: Emelie Bergsten

Tutor: Mirella Forsberg Ahlcrona

Date: January, 2013

Keywords: Influence, cooperation, parents, preschool

Summary: The overall aim of the study was to examine what it means for parents to formally have the right to influence in preschool. The study had three questions: What do parents want to have influence of in preschool? How much would the parents have the influence in preschool? and In what way would the parents have the influence in preschool?

As a data collection method both a quantitative method and a qualitative method were used in the form of questionnaires and interviews. Questionnaires were sent to 126 parents of which 52 participated, nine interviews were conducted one of which was written implemented by email. The study is inspired by the phenomenographic research approach because I wanted to find out parents' attitudes of the influence as a phenomenon.

The results showed that the parents' knowledge of what parental influence in preschool means is inadequate. It also showed that the preschool teachers do not have sufficient knowledge about what parental influence formally means which makes it difficult to convey to the parents' about their right to influence. The conclusion of the study is that parental influence is a collective work that should be implemented in interaction between parents, school teachers and school authorities.

Innehållsförteckning

1 BAKGRUND.....	1
1.1. Inledning.....	1
1.2. Syfte.....	1
1.3. Frågeställningar	1
2 LITTERATUR OCH TIDIGARE FORSKNING	2
2.1. Samarbete med föräldrar	2
2.1.1. Inskolning – Introduktion	3
2.1.2. Föräldramöten.....	4
2.2. Föräldrainflytande.....	5
2.2.1. Formellt inflytande	5
2.2.2. Föräldrainflytande enligt tidigare styrdokument	6
2.2.3. Föräldrainflytande enligt förskolans nuvarande styrdokument	7
2.3. Förskolläraperspektiv.....	8
2.4. Föräldraperspektiv.....	9
2.5. Relationen mellan föräldrar och skola.....	10
2.7. Sammanfattning.....	11
3 FENOMENOGRAFI SOM TEORETISK UTGÅNGSPUNKT	12
4 METOD.....	14
4.1. Enkät – Kvantitativ metod.....	14
4.2. Intervju – Kvalitativ metod	15
4.3. Urval.....	15
4.3.1. Bortfall	16
4.4. Genomförande	17
4.5. Reliabilitet och validitet	17
4.6. Etiska principer.....	18
4.7. Analys.....	18
5 RESULTAT	20
5.1. Enkätresultat.....	20
5.2. Inflytande över det egna barnets trivsel och pedagogisk verksamhet	23
5.2.1. Det egna barnet i centrum	23
5.2.2. Den pedagogiska verksamheten	24

5.3. Inflytande genom den dagliga kontakten och föräldraråd	24
5.3.1. Inflytande genom den dagliga kontakten.....	24
5.3.2. Utvecklingssamtal och föräldramöten	25
5.3.3. Inflytande genom föräldraråd	25
6 DISKUSSION.....	27
6.1. Metoddiskussion	27
6.2. Resultatdiskussion.....	28
6.2.1. Föräldrars formella rättighet till inflytande i förskolan	29
6.2.2. Vad är pedagogisk verksamhet?	31
6.2.3. Trygghet och trivsel.....	33
6.2.4. Att träffas dagligen	34
6.2.5. Utvecklingssamtal och föräldramöten	35
6.2.6. Föräldraråd – forum för inflytandefrågor	36
6.3. Slutsats.....	37

Referenser

Bilaga 1

Bilaga 2

Bilaga 3

1 BAKGRUND

Bakgrunden består av en inledning som beskriver mitt intresse för ämnet föräldrainflytande samt varför jag anser att det är väsentligt att studera detta ämne. I bakgrunden presenteras även studiens syfte och frågeställningar.

1.1. Inledning

Föräldrarnas roll i förskoleverksamheten har alltid intresserat mig då jag anser att deras tankar är viktiga för att förskolan ska kunna bedriva en god verksamhet för barnen. Föräldrarna känner sina barn allra bäst och för att förskollärare ska kunna tillmötesgå barns behov behövs föräldrarnas stöd. I läroplanen för förskolan (Lpfö98/10) står det att föräldrar ska ha möjlighet att påverka förskolans verksamhet, därför är det viktigt att förskolan är tydlig vad gäller mål och innehåll så att föräldrarna kan erbjudas möjlighet till inflytande (Skolverket, 2010). Utbildningsdepartementets rapport *Var-dags inflytande i förskola, skola och vuxenutbildning* (2003) beskriver begreppet *föräldrainflytande* som att föräldrar är barnens representanter i frågor där barnen på grund av sin ålder inte kan utöva sitt inflytande i full utsträckning. Jag är intresserad av att undersöka relationen mellan förskola och föräldrar då det genom min erfarenhet av verksamhetsförlagd utbildning (VFU) talas mycket om föräldrainflytande, föräldrasamverkan och föräldrakontakt i förskolorna. Frågan är om det endast är ”fina” begrepp som används för att de *ska* finnas i verksamheten enligt Lpfö98/10, eller om föräldrarna faktiskt har en god samverkan med pedagogerna och därmed även får möjlighet att använda sitt inflytande. Studien undersöker vad och på vilket sätt föräldrarna tänker om betydelsen av föräldrainflytande i förskolans verksamhet.

Begreppet ”inflytande” definieras i Nationalencyklopedin (2012) som ”permanent möjlighet att påverka viss utveckling” (<http://www.ne.se/>). Inför studien diskuterade jag med verksamma förskollärare om vad de har för tankar kring begreppet *föräldrainflytande*. Deras tankar tillsammans med mina egna beskriver föräldrainflytande som att föräldrarna blir hörda, att de erbjuds att få vara delaktiga, att de känner att deras förslag är viktiga samt att de blir tagna på allvar i mötet med förskollärarna.

1.2. Syfte

Studiens övergripande syfte är att undersöka vad det innebär för föräldrar att formellt ha rättighet till inflytande i förskolans verksamhet.

1.3. Frågeställningar

1. Vad vill föräldrarna ha inflytande över i förskolan?
2. Hur mycket vill föräldrarna ha inflytande i förskoleverksamheten?
3. På vilket sätt vill föräldrarna ha inflytande i förskoleverksamheten?

2 LITTERATUR OCH TIDIGARE FORSKNING

I det här kapitlet redogörs för hur tidigare forskning och annan litteratur på olika sätt beskriver föräldrainsflytande. Med hjälp av litteratur belyses begreppet föräldrainsflytande utifrån föräldrars perspektiv, men också övergripande utifrån förskollärares perspektiv. I denna del beskrivs även begreppet föräldrasamarbete för att kunna se likheter och skillnader mellan samarbete och inflytande senare i kommande text.

Merparten av litteraturen har jag funnit genom att söka böcker i olika bibliotekskataloger. Jag har använt sökord som *föräldrar*, *inflytande*, *samarbete*, *föräldrainsflytande*, *samverkan* och *förskola*. Genom dessa sökord har jag även funnit forskningen, en del har varit tryckta och andra har jag funnit på Internet. Ett par av böckerna har min handledare, under studiens gång, tipsat om som användbar litteratur för studiens syfte.

2.1. Samarbete med föräldrar

Sonja Sheridan är professor i pedagogik vid Göteborgs universitet och forskar om kvalitet i förskolans verksamhet. Hon har tillsammans med Ingrid Pramling Samuelsson och Eva Johansson, även de professorer i pedagogik, gjort en studie (*Förskolan – arena för barns lärande*, 2010) där syftet varit att undersöka olika kvalitetsaspekter där föräldrasamarbete räknas som en av aspekterna. Studiens kärna handlar om vilket samband kvalitet och barns lärande har i förskolan samt vad som karaktäriserar förskolan som lärandemiljö. Författarna har kommit fram till att förskolor som bedöms ha god kvalitet kännetecknas av ömsesidiga möten mellan personalen och barnen vilket bidrar till att barnen får möjlighet att utveckla sitt kunnande. I de förskolor med låg kvalitet saknas dessa ömsesidiga möten vilket beror på att personalen och barnen fokuserar på olika områden i verksamheten. Sheridan m.fl. hänvisar till forskning om kvalitet som kommit fram till att relationen mellan förskola och föräldrar är viktig för barns utveckling och lärande samt är avgörande för vilken kvalitet verksamheten får. Med verksamhet avses förskolans verksamhet som dagligen bedrivs vilken utformas olika beroende på barnens olika förutsättningar och behov (Skolverket, 2010). Att förskolans samarbete med föräldrar gynnar barnens välmående, lärande och utveckling samt bidrar till en högre kvalitet på lärmiljöerna i förskolan framgår också som en del av resultatet i deras studie (Sheridan m fl., 2010).

Elisabeth Jensen är lektor i didaktik. Hon har tillsammans med Helle Jensen, legitimerad psykolog och handledare i psykoterapi, skrivit boken *Professionellt föräldrasamarbete* (2008). Boken handlar om, som titeln antyder, föräldrasamarbete där författarna ger konkreta förslag om hur föräldrasamarbetet kan ske i förskolans och skolans verksamheter. Förslagen är även baserade på forskning om interaktion, relationer och barns utveckling. Jensen och Jensen skriver om föräldrasamarbetet i förskolan och påvisar att det utifrån ett övergripande perspektiv handlar om tre områden; barnets trivsel, barnets utveckling och barnets lärande. Dessa områden finns beskrivet i de nationella styrdokument, men på ett konkret plan är det förskollärare,

föräldrar och barn som tillsammans bestämmer innehållet. Samarbetet handlar om att föräldrarna exempelvis delger förskollärarna information om hemsituationen som eventuellt påverkar barnet. Förskollärarna lämnar uppgifter till föräldrarna om barnets dag i förskoleverksamheten, både om positiva och negativa händelser. Exempel på situationer som förskollärarna och föräldrar samarbetar om kan vara barnets sovtider, att sluta med napp/blöja, när ett barn upplevs vara ledset i förskolan eller om ett barn har svårt att träda in i en redan påbörjad lek på grund av att det kommer sent till förskolan.

2.1.1. Inskolning – Introduktion

I Lpfö98/10 står det ”att varje barn tillsammans med sina föräldrar ska få en god introduktion i förskolan” (Skolverket, 2010, s.13). Anette Sandberg är docent i pedagogik och Tuula Vuorinen är beteendevetare; tillsammans har de skrivit boken *Hem och Förskola – samverkan i förändring* (2007). I boken presenteras delar av intervjuer som de har genomfört med förskollärare och föräldrar om deras syn på samverkan. Författarna beskriver även olika samsarbetsformer. Sandberg och Vuorinen skriver om introduktionen, eller även kallad inskolning, där inskolningssamtalet är en viktig del. Syftet med samtalet är att pedagogerna och föräldrarna ska lära känna varandra samt att skapa ett förtroende mellan parterna. Föräldrarna får möjlighet att berätta om sitt barn som anses viktigt för personalen att veta, till exempel barnens vanor och intressen. Personalen delger förskolans arbetssätt och rutiner för föräldrarna samt beskriver hur det är planerat att inskolningen ska gå till. Jensen och Jensen (2008) beskriver föräldrars perspektiv på inskolning och deras eventuella oro inför att deras barn ska börja förskolan. Föräldrarna är det lilla barnets viktigaste anknytningspersoner vilket gör att när de börjar förskolan är det på föräldrarnas ansiktsuttryck eller attityd de tittar när det gäller personalen. Därför är det viktigt att föräldrarna är öppna för att etablera en god kontakt med personalen så att den sedan kan överföras till barnet. Att föräldrarna skapar trygghet och förtroende med personalen bidrar till att även barnen blir trygga i förskolan.

Ann-Marie Markström är lektor i socialt arbete och har skrivit boken *Att förstå förskolan – vardagslivets institutionella ansikten* (2007). Syftet med hennes bok är att få en förståelse för förskolan som institution samt även hur den faktiskt praktiseras. Detta beskriver Markström med fokus på hur barnen, föräldrarna och personalen skapar och upprätthåller förskolan genom deras handlande. Markström skildrar i sin bok olika rum i förskolan och dess funktioner. Ett viktigt rum för föräldrasamverkan är tamburen, eller hallen. Hon skriver att hallen kan förstås som en transithall där den privata och den offentliga sfären möter varandra. Det är i hallen som den informella kontakten mellan hem och förskola sker. När föräldrar lämnar och hämtar sina barn pratar de ofta med personalen i hallen för att förmedla och inhämta information om barnet. På de förskolorna som Markström har studerat finns anslagstavlor och whiteboardtavlor i hallen som förmedlar olika meddelanden till föräldrarna. Meddelanden kan vara alltifrån regler och rutiner till kommande aktiviteter, matsedlar och påminnelser om att lämna in ledighetsblanketter. Hallen är alltså en plats för olika slags möten mellan föräldrar och personal på förskolan, men också föräldrarna sinsemellan.

2.1.2. Föräldramöten

Jensen och Jensen (2008) redogör för olika samarbetsformer i förskolan såsom samtal med enskilda föräldrapar, föräldragruppen samt olika arrangemang för barn, föräldrar och förskollärare. Föräldramöten är en variant på samarbetsform som vanligtvis hålls en eller två gånger om året. Det är förskollärarna som har bjudit in till mötet och alltså är det även de som är ledarna, de har huvudansvaret för att samspelet fungerar väl. Sandbergs och Vuorinens (2007) studie visar att föräldrar vill ha innehållet preciserat redan vid inbjudan för att kunna vara väl förberedda samt att mötena är effektiva. Orsaken till detta är att föräldrarna upplever att de förlorar tid med sina barn då mötena är på kvällstid samt att det även kan bli svårigheter att ordna barnvakt. De flesta föräldrar i Sandbergs och Vuorinens studie ansåg dock att den information som ges vid ett föräldramöte kan läsas på ett papper och därför prioriteras dessa möten bort. Förstagångsföräldrar eller föräldrar som fått barn sent i livet är dock i större behov av samvaro med andra föräldrar, som exempelvis under ett föräldramöte. Sandberg och Vuorinen beskriver en variant av samverkan, nämligen föräldraråd. Till skillnad från föräldramöten, då det i främsta hand är ett informations- och diskussionsmöte, är ett föräldraråd ett forum där föräldrarna får möjlighet att påverka beslut som rör förskoleverksamheten på en högre nivå. Hur föräldraråden är utformade varierar, dels kan det vara ett råd där föräldrarna har direkta möjligheter att påverka. Detta innebär att inga beslut fattas mot föräldrarnas vilja. Förskollärarna ser dock inte det som något problem då välmotiverade beslut oftast bemöts positivt av föräldrarna. Möjligheten till inflytande kan också vara indirekt vilket innebär att en allmän diskussion om något bildar underlag för det slutgiltiga beslutet. I Sandbergs och Vuorinens studie har det dock framkommit att föräldrarådets organisation är problematiskt. Det finns ingen tydlig kommunikation mellan representanterna och de övriga föräldrarna som ska bli representerade vilket leder till att besluten inte är fattade gemensamt av föräldragruppen. Författarna föreslår därför att denna typ av samverkan skulle kunna förbättras genom att använda IKT på ett mer effektivt sätt för att på så vis underlätta kommunikationen.

Lpfö98/10 (Skolverket, 2010) anger att arbetslaget ska fortlöpande föra samtal med barnens föräldrar om barnets trivsel, utveckling och lärande. Det ska belysa barnets värld både i och utanför förskolan och arbetslaget ska även genomföra utvecklingssamtal. Markström (2007) beskriver utvecklingssamtalet som en form av möte mellan hem och förskola. Det är förskolepersonalen som ansvarar för att regelbundet bjuda in föräldrarna till utvecklingssamtal. Ofta görs föräldrarna delaktiga i förskollärarnas förberedelser inför utvecklingssamtalet genom att de får en blankett med frågor som ska besvaras, ibland tillsammans med barnet. Denna blankett görs även i förskolan, mellan barnet och förskolläraren, för att sedan kunna jämföras med svaren som föräldrarna skrivit ned. Blanketten behandlar frågor som till exempel barnets humör i och inför förskolan, om barnet trivsel samt har kamrater att leka med. Personalen kan fylla i andra blanketter som handlar om att observera ett barn om vad barnet kan. Då observeras exempelvis om barnet kan skriva sitt namn, hoppa på ett ben samt identifiera och benämna olika färger. I Markströms intervjuer med föräldrar har det framkommit att de främst vill att utvecklingssamtalen ska handla om deras barn, de uppskattar även att få reda på hur personalen uppfattar deras barn. Syftet med

utvecklingssamtalen är att utbyta information; att båda parterna ger en nulägesbild av barnet, att förskollärarna skapar en bild om förskolan som en social praktik, att presentera sfärer utanför förskolan såsom hemmet och familjens privata relationer samt att upprätta ett gott samtalsklimat mellan förskollärarna och föräldrarna.

2.2. Föräldrainflytande

Sheridan m.fl. (2010) hänvisar i sin studie till en internationell studie som visar att samverkan och verkligt föräldrainflytande är beroende av ömsesidig tillit samt att föräldrar behöver ha kunskap om barnens tillvaro i förskolan och förskollärare behöver kunskap om barnens tillvaro i hemmiljön. För att föräldrarna ska kunna påverka bör de ha inblick i förskolans verksamhet samt vad de har för mål och innehåll i relation till både det egna barnet, men också i relation till hela barngruppen. Studien visar att den kunskapen saknas i de svenska förskolorna, både föräldrar och lärare har dålig insyn i barnets skilda världar. Däremot visar studien att svenska föräldrar är nöjda med sina barns förskola då barnen trivs och utvecklas. De beskriver förskolan som en stimulerande miljö med professionella förskollärare som varierar lärandetillfällena. Vidare upplever föräldrarna att deras barn lär sig att bli självständiga, att respektera och ta hänsyn till andra samt att bli kommunikativa. Vidare påvisar studien att föräldrar och lärare ofta beskriver barnen med olika slags egenskaper vilket skapar två olika bilder av samma barn.

2.2.1. Formellt inflytande

Utbildningsdepartementet (2003) har skrivit en rapport, *Var-dags inflytande i förskola, grundskola och vuxenutbildning*, som reder ut vad föräldrainflytande formellt sett innebär. Rapporten är genomförd av en intern arbetsgrupp som Utbildningsdepartementet tillsatt. Arbetsgruppen består av personer ur Utbildningsdepartementet som har kompetens inom skolväsendet på olika sätt. Syftet var att klarlägga möjligheterna till ökat barn- och elevinflytande samt ökat föräldrainflytande i förskola, skola och vuxenutbildning. Föräldrainflytande handlar om att föräldrarna representerar barnen då de på grund av sin ålder inte själva kan utöva inflytande i full utsträckning. Förskollärarnas uppdrag är att presentera den pedagogiska verksamheten och dess organisation för att föräldrarna ska få möjlighet till inflytande. Arbetsgruppen som har genomfört denna rapport har kommit fram till att reglerna för föräldrainflytande inte är tillräckligt tydliga, trots att de omnämns i både skollagen och läroplanerna. För att förbättra arbetet med föräldrainflytande handlar det främst om synsätt, inställning och information. De menar vidare att det är viktigare med innehåll och möjligheter till inflytande än under vilka former det sker. Föräldrars inflytande kan ses från två utgångspunkter; dels att de är barnens ombud och dels att förskolan i samråd med föräldrarna är huvudansvariga för barnens fostran. Arbetsgruppen anser att föräldrars rätt till information och samråd bör förtydligas i skollagen. Arbetsgruppen skiljer även på individuellt inflytande och kollektivt inflytande, där individuellt syftar till frågor som handlar om det enskilda barnet och kollektivt syftar till frågor som berör hela verksamheten inklusive hela barngruppen i stort. Det kollektiva inflytandet ifrågasätts därför att ju större barngruppen är desto svårare är det att få en uppfattning

om hela gruppens synpunkter. Det är även oklart om det är möjligt att några föräldrar i en samrådsgrupp kan vara representanter för andra föräldrar, vilket är en snarlik tanke som även Sandberg och Vuorinen (2007) skriver om. I rapporten från Utbildningsdepartementet (2003) ger slutligen arbetsgruppen förslag till hur arbetet med inflytande kan förbättras. Enligt förslaget ska det i skollagen införas en bestämmelse om att varje förskola och skola ska upprätta en organisation som ansvarar för inflytandefrågorna och att det i denna ska ingå ett eller flera inflytanderåd. Detta ska syfta till att ge föräldrarna ett kollektivt inflytande. Huvuduppgifterna för inflytanderåden är dels att möjliggöra för föräldrar att komma med förslag och synpunkter kring verksamheten och dels att informera om kommande beslut i de frågor som är av intresse för de grupper som är representerade. På så vis får grupperna möjlighet att påverka besluten.

2.2.2. Föräldrainflytande enligt tidigare styrdokument

År 1987 gav Socialstyrelsen ut allmänna råd som benämndes *Pedagogiskt program för förskolan* (Socialstyrelsen, 1987). Detta program är betydligt mer omfattande än dagens läroplan för förskolan där avsnittet som handlar om samverkan med föräldrar består av nästan hela fem sidor. Innehållet är mer eller mindre detsamma som i dagens läroplan, men Lpfö98 har komprimerat vad som där står. I det pedagogiska programmet används andra, mindre förskoleorienterade, ord och begrepp. Exempelvis inskolning som då hette invänjning och utvecklingssamtal som tidigare benämndes som det ”enskilda samtalet”. Något som förekom i förskoleverksamheten förr och som numera tagits bort är de så kallade kontaktdagarna. Under dessa dagar erbjöds föräldrar att delta en dag i förskolan för att få ett vidare perspektiv på verksamheten. I det pedagogiska programmet från 1987 stod även att samarbete mellan föräldrar och förskollärare är en förutsättning för kontinuitet mellan hem och förskola samt att verksamheten bygger på barnens erfarenheter och livsvillkor. Ansvar för ett gott samarbete ligger hos förskollärarna vilka ska uppmuntra och underlätta för föräldrarna att bli delaktiga i förskoleverksamheten. Vidare i det pedagogiska programmet belyses att den vardagliga samverkan är viktig för att föräldrarna ska kunna utnyttja sin rätt till deltagande och inflytande över verksamheten. Det är viktigt att finna samarbetsformer för alla föräldrar så att inte vissa gynnas och andra utesluts. Socialstyrelsen gör tydligt att ”Föräldrasamarbetet ska kontinuerligt utvärderas och vidareutvecklas” (1987, s 57).

Ann-Christine Vallberg Roth är fil.dr. och har skrivit boken *De yngre barnens läroplanshistoria* (2002). Boken är en studie om hur läroplanen för yngre barn har sett ut under historiens gång, i detta fall från mitten av 1800- till 2000-talet. Syftet med studien är att tydliggöra och sammanställa de yngre barnens läroplanshistoria. Från slutet av 1800-talet till mitten av 1900-talet härskade ett läroplansmönster som Vallberg Roth (2002) benämner *Det goda hemmets och hembygdens läroplan*. Denna reformerades omkring 1930- och 1940-talet. Vid reformeringen blev familjen utmanad som dominerande miljö för barnets socialisation. Samhället var då industrialiserat och rationellt vilket bidrog till ifrågasättande av att familjen skolade in barnen i yrkes- och vuxenlivet. I förskolan (eller barntädgården som det fortfarande hette fram till 1940-talet) skulle barnen, enligt *Det goda hemmets läroplan* få en kunskapssyn med

inriktning mot uppfostran, lek och arbetsfostran. Hem och familj ansågs dock fortfarande som en viktig mittpunkt för värme, omtanke och kärlek. Nästa läroplansperiod benämner Vallberg Roth som *Folkhemmets socialpsykologiska läroplan*. Under denna period blev det mer tydligt vad förskolans uppdrag var. Socialstyrelsen menade att daghemmets uppgift först och främst var att ta hand om barn när deras föräldrar förvärvsarbetade utanför hemmet. Vidare beskrev Socialstyrelsens arbetsplaner att förskolan skulle i samarbete med hemmen fostra barnen till goda samhällsmedborgare utifrån en demokratisk grundsyn. Den sista läroplansperioden som beskrivs i studien är även den nutida, *det situerade världsbarnets läroplan*, vilken sträcker sig från slutet av 1980-talet fram tills nutid. Det är först under denna läroplansperiod som föräldrarnas aktiva deltagande i förskolans verksamhet blir väsentlig, till en början handlar det om deltagande i kunskapssökande och utveckling. Vallberg Roth (2002) skriver vidare att föräldrarna under den här tiden betraktas mer som konsumenter där de har ett reellt inflytande över verksamheten. För att öka detta inflytande ännu mer infördes verksamhetsråd och lokala styrelser med föräldramajoritet. Runt år 2000 blev föräldrars möjlighet till inflytande ett stort fokus på kommunal och lokal nivå inom förskolan. Det var också vid millennieskiftet som det började utvecklas lokala verksamhetsråd och styrelser där tanken var att föräldrar skulle erbjudas att vara med och påverka.

2.2.3. Föräldrainflytande enligt förskolans nuvarande styrdokument

Förskolans uppdrag är, enligt den reviderade läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010), bland annat att i samarbete med föräldrarna främja barnens utveckling att bli ansvarsfulla människor och samhällsmedlemmar. Förskolan ska stödja familjernas ansvar för barnens fostran, utveckling och växande. I samarbete med föräldrarna ska förskolan ge varje barn möjligheter till att utvecklas efter sina egna förutsättningar. I den reviderade läroplanen för förskolan påvisas det även tydligt att förskolan ska ge föräldrarna möjlighet till inflytande.

Förskolan ska komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn ska kunna utvecklas rikt och mångsidigt. Förskolans arbete med barnen ska därför ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen. Föräldrarna ska ha möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan. Att förskolan är tydlig i fråga om mål och innehåll är därför en förutsättning för barnens och föräldrarnas möjligheter till inflytande (Skolverket, 2010, s 16).

Vidare beskrivs i Lpfö98/10 (Skolverket, 2010) att förskollärare ansvarar för att barnen tillsammans med sina föräldrar får en väl genomförd inskolning, samt även för utvecklingssamtalens innehåll, utformning och genomförande. Förskollärare är även ansvariga för att föräldrarna ges möjlighet att vara delaktiga i utvärderingen av verksamheten. I den icke reviderade Lpfö98 är skillnaden från den reviderade att förskollärarna inte har något särskilt ansvar utan där framskrivs istället målen som ett ansvar för alla som arbetar i förskolan (Skolverket, 1998).

I Skolverkets *Allmänna råd för kvalitet i förskolan* (2005) tydliggörs utvecklingssamtalet och beskrivs som ett samtal där personal och föräldrar pratar om barnets utveckling och lärande, vilka aktiviteter barnet deltar i, trivsel, om barnet har roligt och hur det fungerar socialt. Samtalet ska ge en mångsidig och rik bild av barnet där det inte jämförs med någon annan.

I Skollagen (Utbildningsdepartementet, 2010) understryks att vårdnadshavare för barn i förskolan ska ha möjlighet till att utöva inflytande. Det står även att varje förskoleenhet ska ha ett eller flera forum för samråd med vårdnadshavarna. I dessa forum ska frågor av olika slag som är viktiga för verksamheten behandlas och som kan vara betydelsefulla för vårdnadshavarna. Vårdnadshavarna ska informeras om förslag till beslut i de frågor som har diskuterats i forumet innan ett beslut fattas. Vidare står i skollagen att vårdnadshavare ska informeras om vad som gäller angående inflytande och samråd på deras barns förskola.

2.3. Förskolläraperspektiv

Ewa Ivarson Jansson är fil.dr. i pedagogik och har skrivit avhandlingen *Relationen hem – förskola, Intentioner och uppfattningar om förskolans uppgift att vara komplement till hemmet 1990-1995* (2001). Syftet med studien är att analysera förskolans och familjedaghemmens styrdokument med inriktning på uppdraget att de ska vara ett komplement till hemmet, att studera hur de anställda i förskolan uppfattar detta uppdrag samt hur föräldrar uppfattar förskolan som ett komplement till deras hem. Ivarson Jansson har i sin studie kommit fram till att begreppet ”ett komplement till hemmet” har varierat med tiden därför att förskolans syfte har förändrats under åren. Resultatet visar även att de allra flesta föräldrar vill vara med och påverka förskoleverksamheten, men att även samarbetet mellan förskola och hem har utvecklats under åren. Personalen i förskolan visar även att de påverkas av föräldrarnas synpunkter i planeringen och utformningen av verksamheten. Vidare hänvisar Ivarson Jansson (2001) till en äldre avhandling där det framkommit att de anställda på förskolan ansåg att föräldrarnas inflytande endast var att exempelvis ge förslag på aktiviteter för barnen i förskoleverksamheten. Föräldrarna i sin tur upplevde att de hade små möjligheter att påverka varpå en av orsakerna till detta var att gränsen mellan organisationens och föräldrarnas mandat var otydlig. I Ivarson Janssons (2001) studie visar resultatet att de flesta föräldrar vill ha inflytande över förskoleverksamheten, både när det gäller aktiviteter, mål och annat som är aktuellt för deras barn.

Lisbeth Flising är universitetslektor och forskare vid Göteborg universitet. Hon har tillsammans med Gunilla Fredriksson och Kjell Lund skrivit boken *Föräldrakontakt – en bok om att skapa, behålla och utveckla ett gott föräldrasamarbete* (1996). Boken skildrar både lärarperspektiv och föräldraperspektiv när det gäller samverkan och utifrån det beskrivs förslag och idéer hur samverkan mellan förskola/skola och hem kan bedrivas. Flising m.fl. förklarar vikten av ett genomtänkt arbetssätt i förskolan. De menar att förskollärarna måste tydliggöra innehållet och sitt arbetssätt i förskoleverksamheten så att föräldrarna känner tillit till dem. Det innebär att tydligt visa

både vad man gör, men också varför man gör det samt vilka mål som finns med ett visst arbetssätt.

2.4. Föräldraperspektiv

Skolverket (2005) har gett ut allmänna råd för kvalitet i förskolan som baseras på skollagen, Lpfö98 och FN:s barnkonvention. Dessa råd har framställts på uppdrag av regeringen i syfte att förtydliga förskolans verksamhet utifrån krav och mål på nationell nivå samt för att ge stöd när verksamhetens kvalitet ska bedömas och utvecklas. Med stöd av dessa allmänna råd kan föräldrarna öka sitt inflytande i förskoleverksamheten. Samverkan med föräldrar beskrivs i de allmänna råden i samband med jämställdhet. Det påvisas att förskollärarna bör involvera föräldrarna i diskussioner om jämställdhet i relation till läroplanens värdegrund. Detta menar Skolverket (2005) bidrar till en ökad ömsesidig förståelse om jämställdhetsarbetet. Vidare belyser de allmänna råden vikten av föräldrasamarbetet som en grundläggande beståndsdel för förskoleverksamheten. Diskussioner om planering och genomförande av verksamheten ska kontinuerligt föras mellan förskola och hem för att föräldrarna ska känna sig delaktiga samt att de upplever att de får möjlighet att påverka. I kapitlet *Måluppfyllelse* betonas betydelsen av att beakta föräldrars synpunkter när utvärdering av verksamheten görs, att det är viktigt med föräldrarnas inflytande när det gäller förskolans kvalitetsutveckling.

Christina Gars är forskare vid Lärarhögskolan i Stockholm. Hon har skrivit avhandlingen *Delad vårdnad? Föräldraskap och förskolläraryppgift i den offentliga barndomen* (2002). Syftet med avhandlingen är att försöka förstå föräldrars och förskollärares samarbete om barnen. Hon skriver om den delade vårdnaden som föräldrar och förskollärare har om barnen. Det är inte längre bara föräldrarna som ansvarar för tillsynen och uppfostran om sina barn, utan större delen av barnens vakna tid tillbringas de i förskolan. Gars ställer sig frågan om det går att avgränsa vad som ingår i föräldrarnas respektive förskollärarnas uppgift, utan att det uppfattas som inkräktande på den andre partens område. Föräldrarna som deltagit i studien har i intervjuer berättat bland annat att det varit konflikter i deras barns kamratgrupp och där föräldern upplevde att förskollärarna inte såg problemet. Föräldrarna önskade att förskollärarna skulle se problemet och göra något åt det. Några föräldrar berättar att de upplever svagheter i verksamheten och att deras barn säger att de inte vill gå till förskolan. Detta berättar en förälder att denne vill kunna påverka, hur verksamheten planeras.

Flising m.fl. (1996) beskriver, utifrån undersökningar, föräldrarnas uppfattningar om vilket inflytande de vill ha över förskoleverksamheten. Dessa uppfattningar delas in i följande kategorier:

1. Vara med och planera verksamheten
2. Komma med synpunkter och idéer som behandlas seriöst av personalen/lärarna
3. Vara med och diskutera verksamheten
4. Samarbeta kring det egna barnet
5. Inget inflytande

(Flising, m.fl., 1996, s. 156)

En viktig aspekt på inflytande utifrån föräldrarnas uppfattningar är att de vill ha ett så kallat latent inflytande, det vill säga att om något inte fungerar i förskolan vill de ha stor möjlighet till att påverka situationen. Vidare har Flising m.fl. (1996) kommit fram till att föräldrar vill bli behandlade och bemötta på ett seriöst och respektfullt sätt. Trots att alla föräldrar inte har pedagogiska kunskaper vill de ändå bemötas som kompetenta människor med kunskaper och färdigheter inom andra områden. De vill kunna ställa frågor och få dem bemötta med motiverade svar samt att deras förslag och idéer tas på allvar. Föräldrarna vill även kunna diskutera verksamheten med pedagogerna, men själva planeringen överläter dem till de professionella då de upplever att de har för lite tid och kunskap för att kunna göra det.

Elisabeth Arnér och Solveig Sollerman (2012) har skrivit artikeln *Kunskap ger inflytande* i Förskoletidningen om hur viktigt det är att förskollärare tydliggör förskolans uppdrag för föräldrarna, vilket i allra högsta grad även inkluderar det demokratiska uppdraget. De menar då att föräldrarna bättre kan förstå hur förskolan arbetar med sitt demokratiska uppdrag och på så vis även bli mer delaktiga, vilket läroplanen påvisar att de ska få möjlighet till.

2.5. Relationen mellan föräldrar och skola

Lars Erikson är forskare i pedagogik vid Örebro universitet och har skrivit avhandlingen *Föräldrar och skola* (2004). Det övergripande syftet med avhandlingen är att utveckla en typologi för relationen mellan hem och skola genom att klargöra skilda innebörder av denna relation. Studien har även dels syftet vilka bland andra är att identifiera innebörder och skillnader mellan olika principer för relationen mellan föräldrar och skola samt att belysa dessa både utifrån ett historiskt perspektiv men också i skenet av ny forskning. De fyra principerna har Erikson utvecklat genom att han analyserat typologier som visar skillnader av de olika innebörder som finns i relationen mellan föräldrar och skola. Han menar att denna relation under de senaste decennierna har fördjupats och blivit mer koncentrerad samt att skolan har fått ett större ansvar inför föräldrarna. Vidare påpekar Erikson även att föräldrarnas rättigheter till att utöva inflytande har ökat. Syftet med principerna är att få ett grepp om den ökande komplexiteten kring relationen mellan föräldrar och skola, men också för att försöka generalisera vissa drag i denna komplexitet. Nedan sammanfattas och redogörs för vad de olika principerna innebär.

Partnerskapsprincipen

Denna princip syftar till, precis som namnet antyder, ett partnerskap mellan föräldrar och skola. Det handlar om deras delade och gemensamma ansvar över barnens utveckling samt vad föräldrar och skola tillsammans kan bidra med för att barnen ska få en god skolgång. Erikson (2004) använder begreppet ”closing the gap” vilket menas att klyftan mellan hem och skola ska minskas och istället bli ett samarbete, ett partnerskap.

Brukarinflytandepincipen

I många skolor och förskolor finns så kallade brukarstyrelser av olika slag, i förskolor kan det exempelvis vara föräldraråd. Brukarinflytandepincipen innebär alltså föräldrars möjlighet att utöva ett formellt inflytande över skolans styrning i dessa styrelser.

Representanter väljs ut för att agera ledamöter i dessa beslutsfattande organ och för att på så sätt kunna fånga upp alla föräldrars synpunkter.

Valfrihetsprincipen

Denna princip handlar om föräldrars möjlighet att fritt välja skola och utbildning till deras barn. Genom denna princip har föräldrars roll förändrats till att bli en konsument där skolorna är marknaden.

Isärhållandeprincipen

Denna princip är helt i motsats till partnerskapsprincipen. Isärhållande syftar till att det finns en gräns, en klyfta, mellan hem och skola, det vill säga att påvisa de skillnader som finns mellan en förälder och en lärare. Detta benämner Erikson (2004) som ”minding the gap”, det vill säga motsatsen till partnerskapsprincipens ”closing the gap”. I denna princip handlar det istället om att finna betydelsen av klyftan mellan hem och skola.

2.7. Sammanfattning

I kapitlet om *Litteratur och tidigare forskning* redogörs för vad föräldrasamarbete respektive föräldrainflytande innebär. Samarbete handlar om att förskollärarna och föräldrarna har en daglig dialog om det enskilda barnet, vilket innebär att förskollärarna förmedlar hur barnet har haft det på förskolan och föräldrarna berättar om det hänt något särskilt hemma (Jensen & Jensen, 2008). Föräldrainflytande handlar om att föräldrarna är det egna barnets representant i sådana frågor som barnet är för litet för att kunna hantera på egen hand (Utbildningsdepartementet, 2003). En tillbakablick har även getts på vad samverkan och inflytande har haft för betydelse i förskolans tidigare styrdokument. Enligt Vallberg Roth (2002) har inflytande och samverkan med föräldrar varit betydelsefullt för förskolan sedan 1980-talet. Det är även något som går att finna i det *Pedagogiska programmet för förskolan* (Socialstyrelsen, 1987). Vidare refereras till Eriksons (2004) principer vars syfte är att få ett grepp om den komplexitet som finns i relationen mellan hem och skola. Dessa principer kan också appliceras på förskolans verksamhet.

Med dessa förklaringar kring olika begrepp, samarbete, inflytande samt olika samarbetsformer, underlättas förståelsen för studiens resultat.

3 FENOMENOGRAFI SOM TEORETISK UTGÅNGSPUNKT

Studien är genomförd utifrån en fenomenografisk forskningsansats vilket innebär att forskaren beskriver fenomen så som de uppfattas av andra människor samt klargör variationer utifrån aspekten av deras erfarenheter. Fenomenografin i sig är varken en metod eller en teori även om den kan härledas till dessa båda, utan den är en ansats att utgå från för att identifiera och hantera olika typer av forskningsfrågor som finns att studera i en pedagogisk miljö (Marton & Booth, 2000).

Fenomenografi har tre förgreningar; (1) att studera samband mellan människors uppfattningar av inlärning och deras sätt att studera, (2) människors uppfattningar av centrala begrepp inom ekonomi, matematik och fysik samt (3) människors uppfattningar av olika fenomen av allmänt eller specifikt slag. Ference Marton som under 1980-talet myntade termen fenomenografi tillämpade den främst till att ta reda på människors uppfattningar (Uljens, 1989). Även i den här studien används fenomenografi för att ta reda på människors uppfattningar om ett specifikt fenomen. Fenomenet i studien är föräldrainflytande och föräldrarna är de människor vars uppfattningar jag har tagit reda på. Studiens resultat visar alltså inga "sanningar" om vad föräldrainflytande som begrepp är, utan det beskriver en grupp föräldrars uppfattningar om hur de erfar föräldrainflytande som fenomen i förskolan.

I fenomenografiska studier ligger det största intresset i att upptäcka variationer i människors uppfattningar av ett specifikt fenomen samt att beskriva denna variation. Ference Marton skiljer på två perspektiv när han studerar människors uppfattningar; *första ordningens* och *andra ordningens* perspektiv. Den första ordningens perspektiv handlar om "sätten att erfa världen" (Marton & Booth, 2000, s. 154), det vill säga uttalanden om "världen såsom den erfars av människor" (Marton & Booth, 2000, s. 154). Den andra ordningens perspektiv syftar till att fokusera på andra människors erfarenheter om världen eller något specifikt fenomen genom att även ställa sig utanför sitt eget erfalande. Det är även detta perspektiv som främst används inom fenomenografin. De olika variationerna som upptäcks i människors uppfattningar beskrivs sedan i olika beskrivningskategorier utifrån ett andra ordningens perspektiv. Det som beskrivs är den interna relationen mellan personer och fenomen, hur personer erfar ett fenomen och hur ett fenomen erfars av personer (Marton & Booth, 2000). I båda perspektiven ligger alltså fokus på forskningsobjektet, men i den andra ordningens perspektiv handlar det om människors uppfattningar om hur de erfar någonting. Studiens syfte är att ta reda på människors erfarenheter kring föräldrainflytande, därför ligger fokus i den andra ordningens perspektiv. Däremot finns även den första ordningens perspektiv med i studien då forskningsobjektet också behövs få en förståelse om, det vill säga föräldrainflytande.

I analysen av en fenomenografisk studie struktureras svaren från resultatet i olika beskrivningskategorier där respondenternas svar, alltså deras olika uppfattningar, utgör dessa beskrivningar. Beskrivningskategorierna bör ha vissa egenskaper, vilket preciseras i tre kriterier. Dessa kriterier är att alla kategorier bör ha en tydlig relation till studiens fenomen, det andra är att kategorierna bör ha en logisk relation till varandra och det tredje kriteriet är att kategorierna bör vara så få som möjligt för att kunna

upptäcka och analysera variationen i datainsamlingen (Marton & Booth, 2000). Detta är något som jag tagit hänsyn till i analysen av resultatet, beskrivningskategorierna kommer att presenteras mer utförligt i analysdelen.

Vidare understryker Marton och Booth (2000) att en fenomenografisk studie alltid innefattar uppfattningar från ett fåtal personer som är utvalda ur en särskild grupp i samhället. Detta innebär att det inte är möjligt att generalisera svaren så att de representerar hela gruppen där de utvalda är hämtade från. Däremot är det viktigt att alla uppfattningar som uttrycks från den utvalda gruppen kommer till tals i studien. Deltagarna i den här empiriska studien är föräldrar till barn på fyra olika förskolor i en mindre stad i Sverige. Föräldrarna är utvalda från den stora gruppen föräldrar i Sverige som har barn i förskolan. Enligt den fenomenografiska ansatsen kan därför inte föräldrarnas uppfattningar i den föreliggande studien anses som representativa för alla föräldrar i Sverige.

4 METOD

Denna studie är en kombinerad kvantitativ och kvalitativ studie. Valet av metod måste alltid grunda sig i vilket syfte studien har. Kvantitativ metod handlar om siffror och statistik av olika slag samt även jämförelser i form av att använda ord som *fler* eller *mer*. Kvalitativ metod används om studiens syfte är att ta reda på människors sätt att resonera eller reagera eller om det är att kunna urskilja olika mönster i människors handlingsätt, det vill säga hur något upplevs eller uppfattas (Trost, 2001). Jag har, som nämndes ovan, använt mig av både kvantitativ metod i form av enkäter samt kvalitativ metod bestående av intervjuer. Enkäter valde jag då jag ville få en större överblick över föräldrars uppfattningar kring föräldrainsflytande. Kvalitativa intervjuer valde jag för att få djupare förståelse om en grupp föräldrars uppfattningar angående föräldrainsflytande.

4.1. Enkät – Kvantitativ metod

Att använda enkät som metod lämpar sig väl när intresset för hur ofta och vanligt förekommande ett fenomen är. Enkäter kan även vara lämpligt verktyg när syftet är att ta reda på folks attityder om ett specifikt fenomen (Dimenäs, 2009), vilket studien intresserar sig för. Vidare hävdar författaren att enkätens stora fördel är att den når många personer på kort tid. Trost (2001) exemplifierar ett fall där en kvantitativ metod har tillämpats, men där han anser att en kvalitativ metod varit mer lämplig. Syftet med studien i exemplet var att ta reda på hur människor upplevde något. Då det handlar om människors uppfattningar menar Trost att en kvantitativ metod endast ger ytlig kunskap om fenomenet i sig, då informanternas svar inte går att följa upp mer fördjupat beroende av vad de svarar. I den här studien har en enkätundersökning genomförts just för att få en ytlig och översiktlig kunskap för att sedan få mer djupgående svar genom en kvalitativ metod. En nackdel som observerats med enkäten är mängden bortfall som ofta visar sig. Trost hävdar att vid en enkätundersökning kan vi räkna med en svarsfrekvens på mellan 50 och 75 procent vilket betyder att bortfallet blir mellan 25 och 50 procent. Den akuta studiens bortfall redovisas nedan (se avsnitt 3.3.1).

Frågorna i en enkät kan se annorlunda ut. Bell (2007) redogör för typen *alternativfrågor* som utformades i denna enkätstudie. Alternativfrågor är frågeställningar där en lista med olika alternativ ställs samman där respondenterna får välja ett eller flera av alternativen. Bell hävdar att ju mer strukturerad en fråga är desto lättare blir analysen av resultatet. Valet av enbart alternativfrågor bestod i att jag upplever att föräldrainsflytande är ett komplext ämne för föräldrarna. Därför ponerade jag att fler respondenter skulle svara på enkäten om det fick alternativ att välja som svar på frågorna.

Dimenäs (2009) beskriver olika typer av enkäter såsom exempelvis postenkät, internetenkät, besöksenkät och gruppenkät. Postenkäten är en vanlig förekommande enkät som både kan delas ut av posten men också via internpost på företag eller andra institutioner. Enkäten läggs då av respondenten själv i kuvert som denne försluter för att svaren ska vara konfidentiella. Internetenkäter har blivit allt vanligare och vid en sådan utformning av enkäter är det väsentligt att veta att respondenterna har tillgång till och nyttjar Internet. I den här studien har både postenkäter och Internetenkäter använts.

Postenkäter delades ut till de förskolor där förskollärarna inte har tillgång till föräldrarnas e-postadresser. Internetenkäter skickades ut till resterande förskolor som alltså använder föräldrarnas e-postadresser som alternativ informationskanal.

4.2. Intervju – Kvalitativ metod

Som nämnts i inledningen av metodkapitlet är en kvalitativ metod lämplig om studiens syfte är att ta reda på människors sätt att resonera eller reagera eller om syftet är att urskilja variationen i människors olika handlingsmönster kring ett fenomen, men även människors olika uppfattningar (Trost, 2001).

Fördelar med intervju som metod är att den är flexibel på så sätt att intervjuaren kan följa upp svaren genom att ställa följdfrågor (Bell, 2007). I den här studien menas följdfrågor att forskaren ber respondenten att utveckla ett svar som forskaren vill veta mer om eller att respondenten ska tydliggöra något som uppfattas oklart. Andra fördelar med intervju är att respondentens tonfall och andra gester kan ge information som ett skriftligt svar inte kan ge. I en intervju kan svaren fördjupas och utvecklas på ett annat sätt än vad svar i en enkät kan meddela. Nackdelar med intervju som metod är att den är tidskrävande samt att det kan vara svårt att analysera svaren i en intervju (Bell, 2007). En svårighet jag upplevde i analysen av datainsamlingen var att respondenterna pratade om mycket annat som inte gav svar på frågan. Det var svårt att urskilja det mest väsentliga som faktiskt besvarade studiens frågeställningar.

Huruvida en intervju är strukturerad handlar om vilket svarsutrymme respondenterna ges. Intervjun i den här studien var ostrukturerad då frågorna var öppna och respondenterna fick tala fritt om sina erfarenheter. Jag valde att använda samma frågor som ställdes i enkäten då andra frågor uppfattades oväsentliga i relation till studiens syfte och frågeställningar. Min vision var att respondenterna genom intervjun skulle få möjlighet att ge mer utvecklande svar än i enkäten. Oavsett om respondenterna i intervjun hade deltagit i enkätundersökningen upplevde jag att samma frågor skulle kunna ge studien det underlag som behövdes för att besvara syftet.

Det finns olika typer av intervjuer vilket är något som Patel och Davidson (1994) beskriver. Intervjuer kan vara standardiserade i olika grad beroende på hur intervjun är utformad. Intervjun i den här studien var mer åt den högre graden av standardisering vilket innebär att frågorna är likalydande samt att de ställdes i samma ordning till alla respondenter. I den här studien varierades däremot vissa frågor beroende på vilka erfarenheter från olika förskoleverksamheter respondenterna hade, därav var intervjun inte helt standardiserad vilket är något jag kommer att beskriva mer i kapitlet om genomförande.

4.3. Urval

För att samla in data skickade jag ut enkäter till föräldrar på fyra olika förskolor. Förskolorna valdes ut genom ett så kallat bekvämlighetsurval. Trost (2001) drar paralleller till Kajsa Wargs uttryck ”Man tager vad man tager” när han beskriver ett

bekvämlighetsurval. Detta innebär att urvalet består av respondenter som anses lämpliga att tillfråga. I den här studien föll det på fyra förskolor som jag själv har någon slags relation till, antingen arbetat på eller genomfört VFU vid. Detta menar jag även bidrar till en högre svarsfrekvens då de flesta föräldrar även har en relation till mig. Sammanlagt skickades 126 enkäter ut, två förskolor fick den upphängd i pappersformat på deras barns hylla och två förskolor fick en webbaserad enkät. På de förskolor där föräldrarna fick den webbaserade enkäten skickades den ut till båda föräldrarna i de familjer där föräldrarna är separerade. De förskolor som fick enkäten i pappersformat tilldelades en enkät per familj.

Intervjuerna genomfördes på en av de fyra förskolorna. Tiden för intervjuerna varierade från 3-10 minuter. Under ett föräldramöte gick jag ut med en allmän intresseförfrågan om intervju till föräldrarna vilket resulterade i att en förälder anmälde sitt intresse för intervju. Resterande intervjuer har, liksom enkäterna, valts ut genom ett bekvämlighetsurval. Jag har frågat föräldrar som jag uppfattar har gott om tid vid hämtning och lämning av barnen så att de inte ska behöva känna sig pressade på att ta sig tid till en intervju. Vissa föräldrar har även tillfrågats därför att jag haft en bild av dem som särskilt engagerade föräldrar och därför kan bidra till ett gott underlag i studien. Med engagerad förälder menas i den här studien att föräldrarna visar intresse för både sitt egna barn, men även för hela barngruppen samt verksamheten. Även att föräldern deltar i diskussioner under föräldramöten och har synpunkter på förskoleverksamhetens utformning menar jag tyder på gott engagemang. De nio föräldrar som deltog i intervjuer var väl utspridda när det gäller hur lång tid de haft sina barn på förskolan, hur gamla deras barn är samt att jag tog hänsyn till att ha ungefär hälften män och hälften kvinnor.

Nedan följer en tabell som tydliggör hur många föräldrar som ingår i studien.

	Webbenkäter	Enkäter i pappersform	Muntliga Intervjuer	Skriftliga intervjuer
Antal utskick/ tillfrågade	67	59	8	1
Antal svarande/ deltagande	30 (44,7 %)	22 (37,2 %)	8	1

Sammanlagt delades 126 enkäter ut och 52 av dessa besvarades. Det innebär ett bortfall på 74 enkäter. Alla de 9 tillfrågade respondenterna till intervjuerna deltog.

4.3.1. Bortfall

Bortfallet från både webbenkäterna och enkäterna i pappersform är över 50 %, 55,3 % bortfall på webbenkäterna och 62,8 % på enkäterna i pappersform. Enligt Trost (2001) beräknas en enkätundersökning få ett bortfall på mellan 25 och 50 %. Det stora

bortfallet i denna studie menar jag främst kan förklaras genom att en stor del av enkäterna delades ut i pappersform. Det är enklare och mindre tidskrävande att fylla i en enkät på datorn än att göra det på ett papper som sedan ska kommas ihåg att lämna in.

4.4. Genomförande

Enkäterna bestod av tre frågor med fem svarsalternativ inklusive extra utrymme med möjlighet att skriva övriga tankar på (se bilaga 2). Jag kontaktade de tre förskolecheferna för de fyra förskolorna för att få godkännande att dela ut enkäterna. Till de två förskolor där föräldrarna fick enkäten i pappersformat hängde jag upp den på deras barns hyllor tillsammans med ett missiv där jag beskrev syftet med studien och annan väsentlig information om enkäten (se bilaga 3). Enkäten lämnade föräldrarna sedan i en svarslåda som jag placerat på förskolorna. Den webbaserade enkäten utformades på hemsidan www.surveymonkey.com. Enkäten fick sedan en länk som skickades ut till föräldrarna via e-post. Även till den enkäten bifogades missivet. Alla föräldrar fick en vecka på sig att besvara enkäten innan jag samlade in svaren.

De flesta intervjuer bokades i förväg med föräldrarna när de hämtade eller lämnade sina barn, men ett par av dem genomfördes direkt vid tillfrågningen. Alla intervjuer skedde på förskolan eller den intilliggande skolan i ett rum där intervjun kunde genomföras ostört. Intervjuarbetet pågick under totalt 3 veckor parallellt med att enkäten hade skickats ut. Alla intervjuer spelades in med mobiltelefon vilket Bell (2007) poängterar är en fördel om ett ordagrant citat skulle vara intressant för studien. Vidare är ljudinspelning ett bra verktyg för att kunna fokusera helt på det som respondenten säger. Det finns dock nackdelar med ljudinspelning, som att respondenterna kan bli hämmade med vad de säger samt att transkribering av intervjuerna är tidskrävande. I den här studien vägde dock fördelarna starkast då intervjun var så pass öppen som den var. Sammanlagt intervjuades åtta föräldrar muntligt, därutöver tillkom en skriftlig intervju med en förälder som utfördes via e-post. De muntliga intervjuerna beräknade jag från början skulle ta cirka 20 minuter, men de pågick i alltifrån 3 minuter till 10 minuter.

4.5. Reliabilitet och validitet

Bell (2007) beskriver reliabilitet som en mätning på i vilken grad ett tillvägagångssätt ger samma resultat vid olika tidpunkter, men med i övrigt lika förhållanden. Då mina frågor är desamma i både enkätundersökningen och i intervjuerna samt har ställts i samma ordning visar det på en god reliabilitet. Däremot har ingen pilotstudie genomförts inför studien, vilket hade bidragit till en än högre tillförlitlighet. Detta för att, enligt Bell (2007) kunna se om frågorna hade gett samma eller liknande resultat vid två olika tillfällen. Jag som intervjuare bör alltid kritiskt granska mina frågor för att uppnå en hög tillförlitlighet för studien. Att ta hjälp av andra, exempelvis andra forskare eller ”provpersoner” är ett bra redskap för att ta reda på om frågorna fungerar i förhållande till studiens syfte.

Validitet förklarar Dimenäs (2009) som studiens giltighet, det vill säga att jag har studerat det som syftet är att jag ska studera. Han menar att validiteten ökar om någon vetenskapligt utbildad person granskar undersökningsredskapen och eventuellt även ger

förslag på hur dessa kan förbättras, som exempelvis intervjufrågor. I den här studien har jag haft hjälp av min handledare i utformningen av mina enkät- och intervjufrågor vilket då ökar studiens validitet. Ett annat sätt att mäta validiteten menar Dimenäs (2009) är kommunikerbarheten, det vill säga att de som läser rapporten ska kunna förstå resultaten.

4.6. Etiska principer

Under datainsamlingen har jag haft de etiska principerna i åtanke och låtit meddela dessa för respondenterna. Respondenterna har blivit informerade om studiens syfte enligt informationskravet (Dimenäs, 2009). De har även själva fått bestämma över sin medverkan i studien enligt samtyckeskravet. Konfidentialitetskravet innebär att alla respondenter ska få vara så anonyma som möjligt och deras namn ska behandlas varsamt så att inga oberörda ska kunna urskilja vilka som deltagit i studien (Dimenäs 2009). I den här studien är respondenternas och även förskolornas riktiga namn borttagna. Det är endast jag som har tillgång till ljudinspelningarna samt transkriberingarna. Respondenterna i den här studien har även blivit informerade om att deras uppgifter endast kommer att användas i forskningssyfte, allt enligt nyttjandekravet som också är en etisk princip (Dimenäs, 2009).

4.7. Analys

Analysarbetet i en studie handlar om att göra datainsamlingen begriplig och kommunikerbar i förhållande till studiens syfte. På så vis kan andra läsa slutsatserna av studien. Kvalitativ analys innebär att identifiera företeelser som tidigare varit okända och kvantitativ analys innebär att undersöka hur ofta dessa företeelser förekommer (Dimenäs, 2009).

Analysarbetet startade med att jag sammanställde enkätsvaren och räknade ut hur många procent som totalt svarade på enkäten, hur stort bortfallet var samt hur många procent varje alternativ fick av de svarande. Intervjuerna transkriberades ordagrant för att sedan organisera svaren under varje beskrivningskategori som representerar svaren på studiens frågeställningar. Beskrivningskategorierna uppstod utifrån respondenternas svar och vad de frekvent talade om i både enkätundersökningen och under intervjuerna.

I analysen av det empiriska underlaget används fenomenografins struktur där fyra steg genomfördes. Starrin och Svensson (1994) har beskrivit dessa steg på följande sätt:

1. *Att bekanta sig med data och etablera ett helhetsintryck*

I det första steget av analysen har jag läst det insamlade materialet ett flertal gånger för att bilda mig ett helhetsintryck av datainsamlingen. Därefter har jag markerat utsagor i materialet som är väsentliga för studien. Vad som uppfattades väsentligt grundades på hur väl utsagorna besvarar studiens frågeställningar.

2. *Att uppmärksamma likheter och skillnader i utsagorna*

I det andra steget har jag ställt mina sammanfattningar av intervjuerna i datainsamlingen mot respondenternas utsagor och utifrån detta upptäckt likheter och skillnader. Utifrån detta upptäckte jag nya tolkningar och läste därför igenom datainsamlingen återigen. När jag upplevde att jag hade fått en förståelse om delens relation till helheten sållade jag bort de utsagor som inte längre var intressanta för studien.

3. *Att kategorisera uppfattningar i beskrivningskategorier*

När jag inte längre kunde finna några nya tolkningar av innehållet i utsagorna kategoriserade jag beskrivningarna i beskrivningskategorier. I det här steget organiserade jag upp de citat som jag ansåg likna varandra och fick på så vis fram tre kategorier, vilka utgår från frågeställningarna i studien.

4. *Att studera den underliggande strukturen i kategorisystemet*

I det sista steget organiserade jag utsagorna i underkategorier till de tre huvudkategorierna. Utsagorna har jag betraktat som jämbördiga med varandra, det vill säga att ingen uppfattning är mer viktig än någon annan.

Analysprocessen bidrog till att jag upptäckte detaljer i det föräldrarna sa under intervjuerna som jag inte hade upptäckt om jag inte hade använt fenomenografins analyssteg. Att urskilja enskilda utsagor tolkar jag är ett av fenomenografins kännetecken. Detaljerade svar upplever jag är svårt att upptäcka ur en helhetsbild utan tydliggörs främst i dessa utsagor som urskiljs i denna analys. I jämförelsen mellan föräldrarnas uttalanden och mina egna tolkningar fann jag nya upptäckter som skulle komma att bli intressanta för studien.

5 RESULTAT

Studiens övergripande syfte är att undersöka vad det innebär för föräldrar att formellt ha rättighet till inflytande i förskolans verksamhet. Frågeställningarna är Vad vill föräldrarna ha inflytande över i förskolan? Hur mycket vill ha föräldrarna ha inflytande i förskoleverksamheten? På vilket sätt vill föräldrarna ha inflytande i förskoleverksamheten? Resultatet är uppdelat i tre delar där enkätresultatet presenteras samt där studiens frågeställningar 1 och 3 besvaras utifrån respondenterna i intervjuundersökningen. Den första delen handlar om vad föräldrar vill ha inflytande över i förskolan och presenteras genom två kategorier med tillhörande underlag. Den andra delen redovisar på vilket sätt föräldrar vill ha i inflytande i förskolan, detta presenteras genom tre kategorier. Frågeställningen om hur mycket föräldrarna vill ha inflytande har inte besvarats i studien då den frågan framställdes otydligt i enkäten och under intervjuerna. Mer om detta diskuteras senare i texten.

5.1. Enkätresultat

Resultatet presenteras nedan i tre tabeller, en för respektive fråga som ställdes i enkäten. Webbenkäten och pappersenkäten redovisas var för sig och sedan sammanställs svarsresultatet i en procentuell totalsumma. Under varje tabell redogörs de övriga kommentarer som eventuellt lämnats till enkätfrågan.

Hur upplever du din möjlighet till inflytande i förskolans verksamhet?	Svarsfrekvens i procent:
a. Jag bjuds in till diskussioner	Webb: 70 % Papper: 40,9 % Totalt: 57,6 %
b. Pedagogerna bemöter mina synpunkter	Webb: 66,7 % Papper: 72,7 % Totalt: 69,2 %
c. Det är sällan mina synpunkter förverkligas	Webb: 3,3 % Papper: 0,45 % Totalt: 0,3 %
d. Pedagogerna är otydliga med vilka mål de arbetar mot tillsammans med barnen	Webb: 6,7 % Papper: 0 % Totalt: 0,3 %
e. Jag är inte intresserad av att utöva något inflytande	Webb: 0 % Papper: 0 % Totalt: 0 %

En respondent har lämnat följande kommentar till alternativ b på fråga 1:

- *Antar jag om man säger nåt. Men svårt att veta hur och till vem.*

Följande tabell redovisar svarsfrekvensen av fråga nummer 2.

Vad är viktigast för dig att ha inflytande över i förskolan?	Svarsfrekvens i procent:
a. Rutiner, som till exempel sovvila.	Webb: 41,4 % Papper: 54,5 % Totalt: 46,1 %
b. Vad förskolan investerar sina pengar i	Webb: 3,4 % Papper: 0,9 % Totalt: 0,5 %
c. Den pedagogiska verksamheten, det vill säga hur barnens lärande ska gå till	Webb: 44,8 % Papper: 68,1 % Totalt: 53,8 %
d. Aktiviteter, både i och utanför förskolan	Webb: 48,3 % Papper: 27,2 % Totalt: 38,4 %
e. Annat: Ge exempel	Webb: 10,3 % Papper: 0,9 % Totalt: 0,9 %

Nedan redovisas de övriga kommentarer som lämnats till frågan om vad föräldrar vill ha inflytande över.

- *Att just mitt barn får de behov tillfredsställda som krävs.*
- *Trygghet*
- *Hur barnen tas om hand, att de ses. Lyssna på dem. Ej höga röster. De viktiga är inte aktiviteterna osv.*
- *Viktigast är att mitt barn känner sig trygg och välkommen på dagis. Det beror framför allt på personalens bemötande.*
- *Det är viktigt att barnets vardag fungerar och det bygger ofta på rutiner. Barnet vet vad som gäller. Om inte hämtning/lämning, matsituationen eller sovningen fungerar skulle jag som förälder ta upp det.*

- Jag skulle också protestera om det plötsligt skulle bli väldigt mycket barn/personal på grund av besparningar då detta skulle påverka mitt barn.
- Om lärandet skulle ske på ett sådant sätt att barnen blir "uthängt" när det inte kan eller ofta få höra att man inte kan skulle jag också ta upp det med personalen. Negativ attityd i lärandet gör barnen osäkra och det blir inte roligt att lära sig.

Följande tabell redovisar svarsfrekvensen av enkätfråga nummer 3.

Hur vill du främst utöva ditt inflytande?	Svarsfrekvens i procent:
a. Genom den dagliga kontakten vid lämning och hämtning	Webb: 70 % Papper: 77,2 % Totalt: 73 %
b. Under föräldramöten	Webb: 26,7 % Papper: 36,3 % Totalt: 30,7 %
c. Under utvecklingssamtal	Webb: 50 % Papper: 63,6 % Totalt: 55,7 %
d. Under familjeaktiviteter	Webb: 3,3 % Papper: 0 %
e. Genom något slags forum på Internet, t.ex. en blogg eller en hemsida	Webb: 13,3 % Papper: 2 % Totalt: 0,1 %

En respondent tillägger som kommentar att det är den dagliga kontakten som är den viktigaste informationskällan. En annan kommentar är följande:

- Svårt att veta hur man ska påverka, man får inte reda på hur man ska göra. Man vill ha mer frågor och tillfällen att säga vad man tycker om olika saker.

En annan respondent i enkätundersökningen menar att föräldramöten och utvecklingssamtal är bra forum för att föra djupare diskussioner med personalen. Ytterligare en respondent skriver följande kommentar angående olika kommunikationsforum för att få information om verksamheten:

- Har påpekat vid utvecklingssamtal att det är ett önskemål om "veckobrev" på mailen/lösenordsskyddad blogg där jag fick se mer av verksamheten och vad de

pysslar med. Vid lämning/hämtning pratas mest om att dagen varit bra, ätit bra/dåligt osv. Sällan vad de arbetar med, vad fokus ligger på just nu osv.

5.2. Inflytande över det egna barnets trivsel och pedagogisk verksamhet

Resultatet från intervjuerna visar att föräldrarna främst vill ha inflytande över det egna barnets trivsel samt över den pedagogiska verksamheten. Föräldrarna talar om att de vill kunna påverka hur barnet har det i förskolan på dagarna, vilka aktiviteter som anordnas samt rutinsituationer som exempelvis sovvila och matsituationen. Dessa svar kom fram genom följande fråga som ställdes till alla föräldrar i studien: ”Vad är viktigast för dig att ha inflytande över i förskolan?”

5.2.1. Det egna barnet i centrum

Sju av nio respondenter i intervjuundersökningen påpekar att det viktigaste att få ha inflytande över är det egna barnets trivsel. Vad det kan handla om är alltifrån att barnets tillvaro i förskolan ska vara meningsfull och att barnet trivs till att rutinerna, såsom sovning och matsituationen, ska fungera väl.

- *Jag tycker generellt att det är viktigt att barnen har en meningsfull tillvaro... handlar väldigt mycket om att barnen förstår syftet med vad de gör. Och om jag som förälder förstår varför personalen väljer att göra så eller så då är jag oftast nöjd med det.*
- *Rutiner och om det är nånting som mitt barn behöver som jag tror det är ganska lätt för dem att åtgärda liksom. Basic saker.*
- *Fast det är nog mer ens eget barn kanske eller.. det är ju inte så stora grupper här.. så.. och det är ju bra.. det känns som att alla barn kommer fram mycket.*
- *Alltså egentligen vardagliga saker som är för mitt eget barn egentligen. Typ sova, maten, blöjor.*
- *Hur mitt barn trivs och hur man gör för att barnet ska trivas.*
- *Att barnen trivs.*
- *Så att.. det blir bra för mitt barn. Ja, det egna barnet som är viktigt. Ja, man blir ju så.. man blir egocentrerad.*

Resultatet visar att de flesta föräldrar i studien är mest intresserade av att deras egna barn har en god tillvaro i förskolan, att kunna påverka hur rutinsituationer hanteras samt att trivselnivån är hög för barnet i verksamheten. Jensen och Jensen (2008) nämner barnens trivsel som ett av områdena när det gäller förskolans samarbete med föräldrar.

Jag ställer mig frågan om föräldrarna är medvetna om skillnaden mellan samarbete och inflytande vilket diskuteras senare i texten.

5.2.2. Den pedagogiska verksamheten

Jämfört med enkätundersökningen är det inga respondenter i intervjuundersökningen som nämner den pedagogiska verksamheten som något viktigt att ha inflytande över. Respondenterna i intervjuundersökningen menar att den pedagogiska verksamheten är något som de litar på att personalen kan och att de gör det som är det rätta.

- *Alltså pedagogiken det känner jag ju att man inte.. ni har ju den läroplanen och den vet man ju att ni följer. Det är inget man ifrågasätter så..*
- *De pedagogiska bitarna får man ju lita på att personalen är så pass professionella.*

Resultatet mellan enkätundersökningen och intervjuundersökningen skiljer sig från varandra. Enkätundersökningen visar att många vill ha inflytande över den pedagogiska verksamheten, medan det i intervjuundersökningen framgår att föräldrarna anser att inflytande över det egna barnets trivsel är viktigast. I enkätundersökningen handlade dock de flesta kommentarerna om det egna barnets trivsel och inte om den pedagogiska verksamheten. Jag funderar på om det kan bero på att det är lättare för föräldrar att beskriva åsikter om inflytande över trivsel än om pedagogik.

5.3. Inflytande genom den dagliga kontakten och föräldraråd

Under den här kategorin redovisas resultatet på frågeställningen om på vilket sätt föräldrar vill utöva sitt inflytande i förskolan. Frågan jag ställde till föräldrarna i intervjuundersökningen var: ”Hur vill du främst utöva ditt inflytande?” Resultatet visar att föräldrarna främst berättar om olika kommunikationssätt att utöva sitt inflytande genom. De huvudsakliga kommunikationsforumen som föräldrarna föredrar är den dagliga kontakten samt föräldraråd, men även föräldramöten och utvecklingssamtal nämns.

5.3.1. Inflytande genom den dagliga kontakten

Alla respondenter i intervjuundersökningen utom en uppger att de helst vill utöva sitt inflytande genom den dagliga kontakten, det vill säga vid lämning och hämtning. Orsakerna handlar om att de upplever att det är lättast så, att man då får respons tillbaka direkt samt att man undviker missförstånd.

- *I och med att det är en sån liten förskola så tycker jag att det är lättast och ta det direkt.*
- *Jag tycker samtal... att man kan diskutera... möjligheten och intresset för dialog*

- *Det är nog mest den där dagliga kontakten... tamburkontakten liksom.*
- *Helst prata tror jag, personligt så. Så man får ett svar. Så man vet att de har förstått det, att det har kommit fram så.*
- *Kontakten direkt. Det tycker jag nog nästan är enklast*
- *Genom direktsamtal vid hämtning eller lämning.*
- *Jag tror att man tar kontakt direkt med personalen i så fall.*
- *I samspråk med personalen. Och skulle det nu vara så att man inte är överens ja men då fick man ju kanske ta upp det med rektorn och säga att du vi får försöka hjälpas åt och hitta en lösning här för jag når inte fram.*

Ovanstående uttalanden bekräftar min tolkning om att den dagliga kontakten är betydelsefull för föräldrarna. Resultatet visar att föräldrarna har en god och öppen dialog med personalen.

5.3.2. Utvecklingssamtal och föräldramöten

Endast en av respondenterna i intervjuundersökningen anger föräldramöten på frågan om hur föräldrarna vill utöva sitt inflytande.

- *Nä men då kan man ju vara med på föräldramöten, man får tycka och tänka. Säga vad man tycker kanske.. det tycker jag är bra att man får göra det så..*

Utvecklingssamtal är inget som nämns alls av respondenterna under intervjuerna.

5.3.3. Inflytande genom föräldraråd

Föräldraråd nämns som kommunikationsform för att utöva inflytande i förskolan av fyra föräldrar och åsikterna om detta är skilda. Jag tolkar det dock som att det inte är något som upplevs som något nödvändigt, utan ett föräldraråd är något som måste finnas på varje förskola men som säkerligen inte kommer att utnyttjas så mycket.

- *Vi har ju ett sånt litet föräldraråd eller klassföräldrar heter det väl. I och med den nya läroplanen från förra året så skulle ju vi ha lite mer inflytande och kunna påverka mer och så vidare... så är det nånting.. typ som ett forum eller så där.. eller vi kan va lite talesmän eller.. är det nåt som funkar jättebra eller liksom.. kommenterar nånting.. så kan de göra det via oss.. såvida de inte vill gå själva..vi ville ju liksom bara erbjuda den tjänsten då.*
- *Vissa saker kanske är jobbigt för nån.. alla har ju inte lätt för att säga.. jag tycker så här. Då är det ju bra.. att vi har ett föräldraråd också då. Så kan de få fram det då.*

- *För ofta till exempel om man bildar en grupp som föräldrar då blir det ju ganska mycket prat sen kanske det inte händer så mycket..*
- *De pratade ju om föräldraråd på föräldramötet. Men det klart jag har ju varit med så länge här.. så jag.. men för en ny förälder så kanske det kan va jättebra.*

Jag ställer mig frågan om föräldrarna har fått tillräckligt med information om vad ett föräldraråd ska innebära, har ens förskollärarna fått det? Detta är något som jag senare i texten kommer att diskutera vidare.

Resultatet på frågan hur föräldrarna vill utöva sitt inflytande i förskolan visar att den dagliga kontakten uppskattas mest. När respondenterna i intervjuundersökningen talar om föräldraråd uttrycks okunnigheten kring vad föräldrainflytande egentligen innebär och vad syftet med ett föräldraråd är. Skillnaden mellan enkätundersökningen och intervjuundersökningen är att respondenterna som svarat på enkäten uppger även andra alternativ än enbart den dagliga kontakten. Utvecklingssamtal och föräldramöten anger relativt många av respondenterna i enkätundersökningen, men det är endast en förälder som anger föräldramöten under intervjuerna. Utvecklingssamtal som ett sätt att utöva sitt inflytande nämns inte alls i intervjuundersökningen. Ingen av föräldrarna i intervjuundersökningen nämner någon annan slags kommunikationsform för att utöva sitt inflytande än de alternativ som också föreslogs i enkäten.

Den nya kunskap som resultatet visar är att föräldrarna besitter liten kunskap om vilka rättigheter de har till att ha inflytande över förskolans verksamhet. Resultatet visar att när föräldrarna använder ordet inflytande talar de egentligen om samverkan och trivselsfrågor. Det som utifrån resultatet förvånar mig mest är den höga svarsfrekvensen i enkätundersökningen om inflytande över den pedagogiska verksamheten, men samtidigt den låga svarsfrekvensen om detta i intervjuundersökningen. Detta diskuteras vidare senare i texten (se 5.2.2).

6 DISKUSSION

Diskussionen är uppdelad i metoddiskussion och resultatdiskussion. I den första delen diskuterar jag för- och nackdelar med mitt metodval och i den andra delen diskuterar jag studiens resultat i relation till tidigare forskning och egna tankar om fenomenet föräldrainsflytande.

6.1. Metoddiskussion

I den här studien har en kombination av enkät och intervjuer använts som metod. Jag ville ta reda på vad det innebär för föräldrar att formellt ha rättighet till inflytande i förskolans verksamhet. Jag ville även undersöka vad föräldrar vill ha inflytande över samt på vilket sätt de vill utöva det. För att få så mycket empiriskt material som möjligt valde jag att göra en enkätundersökning då jag skulle nå en stor grupp föräldrar på en relativt kort tid. En enkät ger dock sällan några utförliga svar och därför valde jag även att komplettera med intervjuer för att få ett djupare perspektiv i studien. Valet att ställa samma frågor både i enkäten och i intervjuerna handlar om att det var dessa frågor som jag ville ha svar på i min studie. Tanken från början var att utgå från svaren som angavs i enkäten när jag sedan skulle utforma intervjufrågorna. På så sätt skulle jag kunna få en större förståelse kring föräldrarnas svar i enkäten. Detta valde jag dock bort för att kunna garantera föräldrarna fullständig anonymitet i studien. Det jag däremot hade kunnat göra annorlunda var att ställa följdfrågor under intervjuerna för att på så sätt få en djupare förståelse om föräldrarnas tankar kring föräldrainsflytande. Jag borde även ha genomfört en pilotstudie inför den riktiga studien för att på så vis få en föreställning om hur väl frågorna kan besvaras samt hur tydliga de uppfattas av respondenterna.

Resultatet har inte besvarat frågan om hur mycket inflytande föräldrar vill ha över förskolans verksamhet. Enkät- och intervjufrågorna var inte tillräckligt tydliga för att föräldrarna skulle kunna svara på den frågan. Tyvärr var jag heller inte tillräckligt uppmärksam på detta under intervjuerna och ställde därför ingen tydligare fråga om hur mycket de vill ha inflytande i förskolan. Jag kunde ha varit mer tydlig i intervjuerna för att få respons på den frågan, men upplever ändå att det var ett tillräckligt intresse från föräldrarna för att kunna få ett bra underlag. Jag anser att frågan om hur mycket föräldrar vill ha inflytande kan vara en intressant fråga att diskutera vidare i förskolorna. Även om föräldrar erbjuds att ha inflytande över verksamheten innebär ju inte det att de måste vara med och påverka. Kanske är det så att föräldrar upplever att det ställs alltför höga krav på dem när det gäller engagemang i barnens förskoletid.

Intervjuerna hade en låg grad av strukturering vilket enligt Patel och Davidson (1994) innebär att frågorna är öppna och att respondenterna får fritt utrymme att tala om sina erfarenheter. I efterhand kan jag se nackdelar med detta och om jag hade gjort om studien hade jag troligtvis valt en högre grad av strukturering. Jag uppfattade att föräldrarna upplevde att ämnet föräldrainsflytande var stort och komplext vilket kan ha bidragit till att deras svar inte blev så kunskapsrika som jag hade förväntat mig. Att jag istället hade bidragit med en viss kunskap om fenomenet under intervjun kanske hade medfört till att respondenterna hade gett andra svar. Intervjuerna upplever jag i

efterhand att jag borde ha genomfört på olika förskolor. Dessa intervjuer är genomförda med föräldrar från en och samma förskola, att intervjua föräldrar från olika förskolor menar jag skulle kunna ha bidragit till en större variation av studiens resultat.

Enkätundersökningen anser jag hade en relativt god svarsfrekvens när det gäller webbenkäten, 44,7 % av de tillfrågade svarade på enkäten. Enkäten i pappersform hade dock en sämre svarsfrekvens, 37,2 %. Jag menar att det var till min fördel att jag delade ut enkäten till föräldrar på förskolor där jag har någon slags koppling till. Att de flesta föräldrar vet vem jag är tror jag bidrog till att de upplevde en större vilja till att svara på enkäten. Vissa av frågorna i enkäten hade varit intressanta att följa upp genom följdfrågor. Ett exempel på detta är de föräldrar som angav att den pedagogiska verksamheten är viktig att få ha inflytande över. En följdfråga skulle då kunna vara: "På vilket sätt önskar du kunna påverka den pedagogiska verksamheten?"

Föräldraråd är något som endast nämns i intervjuundersökningen. Jag gav heller inte det som alternativ i enkäten som svar på frågan hur föräldrarna helst vill utöva sitt inflytande. Frågan är om föräldrarna blev alltför låsta vid alternativen eller är orsaken till att det inte anges, brist på kunskap kring föräldraråd? Under utformningen av enkäten gjorde jag misstaget att inte ange föräldraråd som ett alternativ på denna fråga. Det hade givetvis varit intressant om någon respondent hade angett föräldraråd om det hade funnits med som alternativ.

En annan skillnad mellan enkätundersökningen och intervjuundersökningen är att det endast i enkäten som föräldrarna har angett den pedagogiska verksamheten som något viktigt att ha inflytande över. I intervjuerna nämns endast pedagogiken som något som förskollärarna är kunniga på och att föräldrarna litat på deras kunskap. Det hade varit intressant att ställa en mer specifik fråga om inflytande över den pedagogiska verksamheten under intervjuerna för att se om responsen hade blivit annorlunda då.

Att resultatet mellan enkäten och intervjuerna skiljer sig från varandra menar jag beror på att i enkäten angavs alternativ till frågorna vilka kunde uppfattas som ledande. Med det menar jag exempelvis att då den pedagogiska verksamheten var ett alternativ till vad som är viktigt att ha inflytande över, kunde de ha uppfattats som ett "rätt" svar. Att föräldrarna antog att det är något som de har rätt att ha inflytande över. Under intervjuerna var frågorna öppna och jag bidrog inte till någon kunskap till föräldrarna vilket ställde högre krav på dem själva. Dessa krav anser jag dock blev för höga då föräldrarna uppenbarligen hade lite kunskap kring begreppet föräldrainflytande. Om jag hade delgett föräldrarna viss information om vad inflytande innebär hade jag troligtvis fått annorlunda svar och kanske även en större förståelse kring föräldrarnas tankar kring fenomenet.

6.2. Resultatdiskussion

Resultatdiskussionen är uppdelad i tre delar; *föräldrars formella rättighet till inflytande i förskolan*, *föräldrar vill ha inflytande över* samt *föräldrar vill ha inflytande genom*. Dessa delar utgår från studiens syfte och två av studiens frågeställningar. Den tredje

frågeställningen har, som nämnts tidigare, inte besvarats i studien. I den första delen kommer jag att diskutera studiens övergripande syfte och i de två andra delarna kommer jag att diskutera resultatet utifrån skillnaden som framgår av enkät- och intervjuundersökningen.

6.2.1. Föräldrars formella rättighet till inflytande i förskolan

Den första frågan jag ställde i både enkät- och intervjuundersökningen var: ”Hur upplever du din möjlighet till inflytande i förskolan?” Jag insåg ganska tidigt att föräldrarna var dåligt insatta i vad inflytande egentligen innebär. Inför den här studien diskuterade jag med verksamma förskollärare om deras tankar kring vad föräldrainflytande innebär. För dem, och även för mig innan studiens början, innebär föräldrainflytande att föräldrarna blir hörda, att de erbjuds att få vara delaktiga, att de känner att deras förslag är viktiga samt att de blir tagna på allvar. Under studiens gång har jag fått mer kunskap om vad föräldrainflytande faktiskt innebär. Enligt Nationalencyklopedin (2012) betyder inflytande ”permanent möjlighet att påverka viss utveckling” (http://www.ne.se/sve/inflytande?i_h_word=inflytande).

Jag hade en föreställning om att förskollärare är väl pålästa om vad föräldrainflytande innebär samt även att föräldrarna har blivit ordentligt informerade om deras rätt till påverkan i förskoleverksamheten. I samtal med förskollärare har jag dock upplevt att de inte har så stor kunskap om föräldrainflytande som jag förutsatte. Därav har heller inte föräldrarna fått den information de hade behövt för att kunna besvara mina intervjufrågor. Jag förväntade mig att resultatet skulle visa mer kunnskap hos föräldrarna kring föräldrainflytande samt att föräldrarna skulle tala mer om föräldraråd och annat som har med föräldrainflytande att göra. Resultatet hade kunnat bli annorlunda om jag hade informerat föräldrarna mer om vad föräldrainflytande innebär. Genom detta hade föräldrarna fått en annan grund att utgå från när de svarade på mina intervjufrågor.

Enkäten gav som tidigare nämnt ingen större möjlighet till utvecklande kommentarer, men de ikryssade svaren ger ändå en viss bild av hur föräldrar upplever att de erbjuds inflytande i förskolan. Majoriteten av de svarande upplever att deras synpunkter bemöts av pedagogerna och flertalet av respondenterna upplever även att de bjuds in till diskussioner med pedagogerna. Det jag finner intressant i resultatet är att det ändå är några av respondenterna som upplever att pedagogerna är otydliga med målen de strävar mot i verksamheten. Flising m.fl. (1996) påpekar att det är viktigt att pedagogerna är tydliga med sitt arbetssätt och innehåll i verksamheten för att föräldrarna ska känna tillit för dem. Det jag funderar över är om det är en bidragande orsak till att föräldrarna inte vet vad de får och har rätt till att ha inflytande över. Det blir svårt för föräldrarna att använda sitt inflytande om de inte vet vad och inom vilka områden de kan påverka. De övriga kommentarerna från enkätundersökningen påvisar att föräldrarna vill ha ett så kallat latent inflytande då de skriver att det är först när brister i verksamheten uppkommer som intresse för påverkan uppstår. Ett latent inflytande innebär enligt Flising m.fl. (1996) att när något inte fungerar i förskoleverksamheten vill föräldrar ha

stor möjlighet till att kunna påverka situationen. Återigen ställer jag mig frågan hur stor kunskap föräldrarna egentligen har om fenomenet inflytande, då det är något som ska kunna utövas oavsett om förskoleverksamheten fungerar väl eller mindre väl.

En av Eriksons (2004) fyra principer, partnerskapsprincipen, handlar om att ”closing the gap” vilket innebär att klyftan mellan hem och skola ska minskas och istället bli ett partnerskap. Jag menar att om förskollärarna medvetet arbetar med att upprätta ett gott samarbete, partnerskap, med föräldrarna så kommer tillfällena att utöva sitt inflytande upplevas mer naturliga för föräldrarna. Genom detta anser jag även att inflytande kommer att bli något som används kontinuerligt i den dagliga förskoleverksamheten istället för något som vill användas då det uppstår brister i verksamheten. Med detta menar jag att varje förskola bör upprätta ett brukarråd som träffas regelbundet (2-3 gånger/termin) för att diskutera inflytandefrågor. Under brukarråden bör förskollärare delta för att kunna bemöta synpunkter och svara på frågor. Inflytandefrågor kan bland annat vara barngruppernas organisering, personalomsättning samt utformning av förskolans miljöer. Att bedriva föräldrainflytande på detta sätt innebär även att inflytandet faktiskt får den innebörden som det enligt Nationalencyklopedin (2012) har, att föräldrarna ska ha en permanent möjlighet att påverka utvecklingen i förskolan. Med denna definition som grund menar jag också att det blir enklare för förskollärarna att bedriva arbetet med att föräldrarna ska erbjudas möjlighet att påverka verksamhetens utveckling.

Resultatet av intervjuerna synliggör hur föräldrarna upplever verksamheten i deras barns förskola. Föräldrarna svarar att de upplever att de har stora möjligheter till inflytande i förskolan, men när de sedan utvecklar sina svar berättar de att de är nöjda med förskolan, att det funkar jättebra, att möjligheten till inflytande är stor, att pedagogerna är lyhörda samt att pedagogerna tar allt med största allvar. Jag tolkar detta återigen som att föräldrarna saknar kunskap om föräldrainflytandets innebörd då det i första hand inte handlar om trivsel och nöjdhet kring en förskola. Om jag skulle få möjlighet att göra om intervjuerna hade jag valt att ställa fler följdfrågor kring det föräldrarna svarade. På så sätt menar jag att svaren skulle ha behandlat inflytande mer än samverkan, trots att föräldrarna eventuellt inte har så stor kunskap om ämnet som jag tog för givet från början. Utbildningsdepartementets rapport (2003) förklarar begreppet föräldrainflytande som att föräldrar är barnens representanter i frågor där barnen på grund av sin ålder inte kan utöva sitt inflytande i full utsträckning. För att föräldrarna ska kunna utöva detta inflytande är det förskollärarnas ansvar att presentera den pedagogiska verksamheten och dess organisation. En respondent uttryckte att så länge pedagogerna kan motivera sina val med underbyggda argument så behöver inte verksamheten ifrågasättas. Som jag tidigare nämnde var det några av respondenterna i enkätundersökningen som upplever att pedagogerna är otydliga med vilka mål de arbetar mot tillsammans med barnen. Enligt Utbildningsdepartementet (2003) är det alltså nödvändigt att förskollärarna presenterar vilka mål som de i verksamheten strävar mot för att föräldrarna ska kunna få möjlighet att använda sitt inflytande. Det komplexa i detta anser jag är att göra en, för föräldrarna, lättförståelig presentation av målen. De presentationer som görs av läroplansmålen på förskolor beskrivs ofta med fackliga termer som möjligen kan upplevas invecklade för personer som inte är verksamma i skolvärlden.

Eriksons (2004) fjärde princip, isärhållandepincipen, innebär att ”closing the gap” genom att finna betydelsen av den klyfta som finns mellan hem och skola. Så som jag uppfattar det handlar denna betydelse om att förskollärarna behöver nyttja sin professionalitet gentemot föräldrarna genom att tydliggöra verksamhetsmål och annan information på ett förtroendeingivande sätt. Jag menar att samverkan och inflytande är beroende av varandra för att komponenterna ska fungera väl. Att förskollärarna har en god samverkan med föräldrarna är viktigt för att de ska uppleva att de får möjlighet till det inflytande som de har rätt till. Den goda samverkan menar jag skapas genom en öppen kommunikation mellan förskollärarna och föräldrarna.

Samarbete mellan hem och förskola är något som har bedrivits sedan *Pedagogiskt program från förskolan* publicerades (Socialstyrelsen, 1987) och även i det programmet nämndes inflytande som något föräldrar skulle ha rätt till. Under slutet av 1980-talet infördes verksamhetsråd med föräldramajoritet för att de skulle få möjlighet till ett reellt inflytande. Runt 2000-talet började föräldraråden utvecklas för att föräldrarna skulle erbjudas att vara med och påverka verksamheten (Vallberg & Roth, 2002). Det är alltså inget nytt att föräldrar ska ha rätt till att påverka förskoleverksamheten, varför upplevs det då som ett komplext område inom förskolan? Handlar det om att det blir ett bortglömt område då det sker många andra förändringar inom skolutveckling? Utifrån mina tidigare erfarenheter menar jag att det kan vara en av orsakerna, att förskollärarna prioriterar bort föräldrainflytande då de anser att mycket annat är mer viktigt för verksamheten. Jag anser även att okunskapen kring vad inflytande egentligen innebär bidrar till att arbetet inte bedrivs i så stor utsträckning som det borde göra.

6.2.2. Vad är pedagogisk verksamhet?

Resultatet från enkätundersökningen visar att majoriteten av de deltagande föräldrarna vill ha inflytande över den pedagogiska verksamheten i förskolan. Detta finner jag intressant på flera olika sätt. När detta sätts i perspektiv med vad som står i Lpfö98-rev 10 (Skolverket, 2010) anser jag att föräldrarna mycket väl kan vara medvetna om deras rätt till inflytande i den pedagogiska verksamheten. I relation till intervjuundersökningen faller dock min teori om detta då ingen förälder nämner att det är viktigt att ha inflytande över pedagogiken. Där menar föräldrarna istället att pedagogiken är något som de med varm hand överlåter till förskollärarna, då det är de som innehar den pedagogiska kunskapen. Jag tolkar det som att föräldrarna inte har fått information om att de faktiskt har rätt till inflytande över den pedagogiska verksamheten. I Skollagen (Utbildningsdepartementet, 2010) understryks att vårdnadshavare till barn i förskolan ska ha möjlighet att utöva inflytande. Jag anser att det är en vag formulering både utifrån ett förskollärarperspektiv och utifrån ett föräldraperspektiv. Hur ska förskollärare och föräldrar kunna veta *vad* föräldrarna har rätt att ha inflytande över och på vilket sätt de har det? Det finns ingen vidare förklaring varken i skollagen eller i Lpfö98/10 hur föräldrainflytande i förskolan ska ske. Jag menar att det ansvaret ligger dels hos förskolechefen att ta reda på och förmedla detta till sina anställda. Det yttersta ansvaret ligger dock hos Skolverket att vara mer tydlig i sina formuleringar om hur ett föräldrainflytande är tänkt ska bedrivas.

Åter till enkätundersökningen som visar att de flesta föräldrar vill ha inflytande över den pedagogiska verksamheten. Jag ställer mig frågan *vad* det är i den pedagogiska verksamheten som föräldrarna vill kunna påverka. Handlar det om hur lärandet går till, hur barngrupperna är sammansatta, vad som görs under den planerade pedagogiska verksamheten, eller om hur förskollärarna bemöter barnen som enligt min uppfattning också är en del av pedagogiken. Flising m.fl. (1996) har utifrån undersökningar beskrivit föräldrars uppfattningar om vad de vill ha inflytande över i förskolan. Att vara med i planeringen av verksamheten samt att vara med och diskutera verksamheten är två av uppfattningarna i dessa undersökningar. I min studie hade det varit intressant att följa upp frågan med att föräldrarna fick ge exempel på hur de vill kunna påverka den pedagogiska verksamheten. Ett annat alternativ hade även kunnat vara att jag frågade mer om den pedagogiska verksamheten under intervjuerna för att få större kunskap om hur föräldrarna tänker kring pedagogiken. Då "den pedagogiska verksamheten" var ett av alternativen i enkäten funderar jag även på om föräldrarna uppfattade det alternativet som det mest seriösa och som något de har rätt att ha inflytande över. Det hade varit intressant att se hur resultatet hade blivit om jag hade valt att inte haft några alternativ på den frågan. Detta resultat var något som förvånade mig då jag inte hade förväntat mig att så många skulle ange den pedagogiska verksamheten som något viktigt att ha inflytande över. Jag hade förväntat mig att resultatet skulle visa större ointresse av inflytande bland föräldrarna, men istället verkar de svarande vara mycket intresserade av hur deras barn förskola är utformad.

Sheridan m.fl. (2010) skriver om en internationell studie som kommit fram till att en ömsesidig kunskap om barnens skilda världar är nödvändig för att ett föräldrainflytande ska kunna bedrivas. Med detta menas att förskollärarna måste ha kunskap om barnens värld i hemmet och föräldrarna måste ha kunskap om barnens värld i förskolan. Likt Utbildningsdepartementet (2003) hävdar den internationella studien (Sheridan m.fl., 2010) att föräldrarna behöver ha insyn i förskolans verksamhet genom att få information om vad de har för mål och innehåll både i relation till det egna barnet men även i relation till hela barngruppen. Respondenterna i intervjuundersökningen menade att den pedagogiska verksamheten inte är något de ifrågasätter då de litar på att personalen är professionella nog att följa de mål som ska följas. Utifrån detta tolkar jag att föräldrarna är i behov av mer information om vilken slags verksamhet som bedrivs för att kunna ha möjlighet att nyttja sin rätt till inflytande. Att föräldrarna behöver vara informerade om förskolans mål och innehåll i relation till hela barngruppen för att kunna utöva inflytande finner jag intressant (Sheridan m.fl., 2010). I den här studien talar föräldrarna främst om deras egna barn och inte hur verksamheten är formad utifrån hela barngruppen. Kan det vara så att föräldrarna främst är intresserad av sitt eget barn och inte av "andras ungar"? Jag menar dock att för att föräldrarnas egna barn ska få en god förskoletid bör även hela barngruppens sammansättning vara väsentlig i diskussionen kring hur verksamheten ska utformas.

Enligt Lpfö98/10 (Skolverket, 2010) ska förskolans arbete med barnen ske i ett nära samarbete med hemmet för att kunna skapa de bästa förutsättningarna för varje barn. Det är därför förskolans ansvar att informera föräldrarna om deras verksamhet vilket jag menar görs bäst om förskolan redan från början arbetar för att upprätta ett väl

fungerande samarbete med föräldrarna. Sheridan m.fl. (2010) hänvisar till forskning som har kommit fram till att förskolor som samarbetar med föräldrar har en god kvalitet på verksamheten vilket gynnar barnens välmående, lärande och utveckling. Sandberg och Vuorinen (2007) beskriver inskolningen som en viktig samarbetsform där syftet med inskolningssamtalet är att ett första förtroende ska skapas mellan förskollärare och föräldrar. Det är även under det samtalet som förskollärarna för första gången kan berätta om förskolans arbetsätt och rutiner. Med tanke på detta menar jag att det redan vid barnets första möte med förskolan är viktigt att påbörja ett arbete med föräldrarnas inflytande och inte enbart ett gott samarbete med föräldrarna. Under studiens gång har jag sett samband mellan ett väl fungerande samarbete och möjlighet till inflytande trots att det i praktiken kan vara två skilda saker. Respondenterna i intervjuundersökningen nämner ett flertal gånger att de känner förtroende för personalen, att deras frågor och synpunkter tas på allvar av personalen samt att de är nöjda med förskolan. Detta menar jag är viktigt att föräldrarna upplever om de ska kunna påverka verksamheten.

6.2.3. Trygghet och trivsel

I intervjuundersökningen svarade de flesta av respondenterna att de främst vill ha inflytande över det egna barnets trivsel och rutiner kring barnets vardag i förskolan. Även en stor andel av respondenterna i enkätundersökningen angav rutiner som det viktigaste att ha inflytande över. Enligt min mening är det i dessa svar som okunskapen kring vad inflytande innebär tydligt framgår. Jensen och Jensen (2008) skriver om barnets trivsel som ett av tre områden när det gäller föräldrasamarbete. Det handlar om att förskollärarna berättar om hur barnet haft det under dagen på förskolan och föräldrarna berättar om det är något särskilt som har hänt hemma. Det innebär också samarbete kring barnets sovtider, om det ska sluta med napp eller om barnet har svårt att komma in i leken på förskolan. Detta är exempel som även respondenterna i den här studien har tagit upp under intervjuerna och skrivit i enkäterna. Föräldrarna anser att det är viktigt att få information om barnet inte har det bra i förskolan, att förskollärarna är öppna när föräldrarna kommer med synpunkter om barnets sovtider samt andra vardagliga rutinsituationer. Det föräldrarna talar om i intervjuerna och även anger i enkäterna handlar alltså om samarbete med förskolan och inte om inflytande över verksamheten. Utbildningsdepartementets rapport om inflytande (2003) försöker ge en förklaring på vad föräldrainflytande innebär, jag anser dock att det fortfarande är vaga försök till detta. I rapporten står det att föräldrarna är representanter för barnen samt att det ska finnas en samverkan mellan föräldrarna och förskolan då de delar på ansvaret för barnens fostran. Utbildningsdepartementet påpekar dock att reglerna för föräldrainflytande inte är tillräckligt tydliga utan omnämns endast i både skollagen och Lpfö98. Efter denna rapport har förändringar gjorts i både den reviderade läroplanen för förskolan samt den nya skollagen. Förändringarna är bland annat att det i skollagen tydliggörs att det på varje förskola ska finnas ett föräldraråd som ska verka som ombud för alla föräldrar. Genom detta råd ska föräldrar kunna ha möjlighet att komma med synpunkter samt bli informerade om de förslag till beslut som diskuterats innan besluten fattas. Vidare står även i skollagen (Utbildningsdepartementet, 2010) att barnens vårdnadshavare ska informeras om vad som gäller angående inflytande just på deras förskola. Utifrån resultatet av min studie menar jag att det är angående detta som det

uppstår frågetecken, förvirring och kommunikationsmissar bland både förskollärare och föräldrar. Jag menar att Skolverket bör tydliggöra vad inflytande kan innebära, inom vilka områden föräldrarna har rätt att påverka samt vilket syfte ett föräldraråd ska ha. Jag upplever att det råder förvirring och okunskap kring detta även på förskolorna och då är det svårt för förskollärarna att presentera möjligheten till inflytande för föräldrarna.

Utbildningsdepartementets rapport (2003) skriver vidare om individuellt respektive kollektivt inflytande. Individuellt inflytande handlar om inflytande över det egna barnet som på sätt och vis kan vara barnets trivsel, vilket respondenterna i den här studien har nämnt som ett viktigt område. Jag tolkar dock inflytande över det egna barnet som något mer vidsträckt som exempelvis inflytande över i vilken barngrupp barnet ingår i. Det jag syftar på är huruvida en 3-åring är mest lämpad att ingå i barngruppen med 1-3 åringar eller om denne behöver utmanas mer och istället placeras bland 4-5 åringarna. Individuellt inflytande anser jag även kan härledas till Eriksons (2004) tredje princip, valfrihetsprincipen. Den handlar om att föräldrar har möjlighet att välja förskola och skola där föräldrarna då blir konsumenter och skolorna/förskolorna blir marknaden. Ett individuellt inflytande sker här genom att föräldern väljer den förskola som anses uppfylla de krav och önskemål som föräldern har samt vad som uppfattas passa det egna barnet bäst.

Ytterligare exempel på individuellt inflytande, men även kollektivt inflytande som handlar om frågor som berör hela verksamheten, skriver Gars (2002). I Gars forskningsstudie upplever föräldrar att förskollärarna inte ser problem som uppstått när det varit konflikter barngruppen. Föräldrarna har då upplevt svagheter i verksamheten vilket har varit något de vill kunna påverka, planeringen av verksamheten. Utifrån vad som står i Lpfö98/10 uppfattar jag som att det är bland annat planering av verksamheten som föräldrarna ska kunna ha inflytande över. Detta poängterar återigen betydelsen av att förskollärarna är tydliga med förskolans uppdrag och vad målen med verksamheten är, vilket även Arnér och Sollerman (2012) skriver om i sin artikel.

6.2.4. Att träffas dagligen

Majoriteten av alla respondenter i studien föredrar att använda den dagliga kontakten för att utöva sitt inflytande. Med den dagliga kontakten menas kommunikationen som sker i samband med lämning och hämtning av barnet. Orsakerna till detta uppges vara för att föräldrarna då upplever att de får ett svar direkt, att de kan vara säkra på att förskollärarna har förstått vad de menar samt att deras synpunkter kommer fram direkt. Markström (2007) skriver om olika rum och dess funktioner i förskolan, däribland hallen. Hon beskriver hallen som det rum där den privata och den offentliga sfären möter varandra samt att det är där de informella mötena mellan förskollärare och föräldrar sker. Då det är i hallen den dagliga kontakten sker, vid hämtning och lämning, anser jag att det är viktigt att hallen är utformad på ett genomtänkt sätt. Att både barnen och föräldrarna känner sig välkomna, att det är lätt att utbyta information samt att lämningen/hämtningen sker på ett så smidigt sätt som möjligt för alla parter. Jag menar

dock att syftet med den dagliga kontakten är mer för samverkan om det enskilda barnet och att inflytande behöver en mer formell samarbetsform som exempelvis föräldraråd.

Vidare menar respondenterna i studien att det är genom den dagliga kontakten som de lättast kan säga vad de tycker och på så vis kunna påverka. Att föräldrar ska försöka utöva sitt inflytande i samband med den dagliga kontakten finner jag omöjligt då det är ett större projekt som tar längre tid än tio minuter. Genom detta resultat, att den dagliga kontakten är betydelsefull för möjlighet till inflytande, visas än en gång att föräldrarna har bristfällig kunskap om vad föräldrainflytande innebär. Jag menar däremot att det dagliga mötet mellan föräldrar och förskollärare kan vara en del i arbetet med föräldrars inflytande då det bygger på en god samverkan mellan parterna. Jensen och Jensen (2008) skriver om samarbete mellan förskola och hem och menar att förskollärarna förmedlar till föräldrarna hur barnet har haft det under dagen i förskolan. På samma vis berättar föräldrarna för förskollärarna om det har hänt något särskilt hemma som påverkar barnet. Som jag förstår det är detta information som utbyts under det dagliga mötet vid hämtning och lämning vilket i sin tur leder till god samverkan. Att ha en bild av barnets båda världar är väsentligt för samverkan, men även föräldrarnas inflytande vilket en internationell studie som Sheridan m.fl. (2010) hänvisar till. Studien visar att kunskapen om barns skilda världar saknas i svenska förskolor, det vill säga att förskollärarna har bristfällig kunskap om barnets hemsituation och föräldrarna vet lite om barnets förskolevärld. I min studie uppfattar jag dock som att samverkan mellan föräldrar och förskollärare är god och att de har god kunskap om barnets olika världar. Att försöka hålla föräldramöten eller liknande informations- och kommunikationsmöten med föräldrarna utan en god samverkan tror jag är ett komplicerat projekt att ta sig an. Genom den dagliga kontakten, som föräldrar i den här studien anser är viktig, menar jag att den goda samverkan upprätthålls och därmed kan även ett gott arbete med inflytandefrågor bedrivas.

6.2.5. Utvecklingssamtal och föräldramöten

I enkäten var det en stor andel av de svarande som angett utvecklingssamtal som ett forum att utöva sitt inflytande. Även utvecklingssamtal uppfattar jag som ett för snävt forum för föräldrar att kunna påverka verksamhetens utveckling. Enligt Markström (2007) och även Lpfö98/2010 (Skolverket, 2010) ska utvecklingssamtalet belysa det enskilda barnets utveckling och lärande. I Markströms intervjuer framkommer det att föräldrar främst vill att utvecklingssamtalen ska handla om deras barn samt hur personalen uppfattar deras barn i förskolan. Jag menar att utvecklingssamtalen är ett bra forum för förskollärarna att informera föräldrarna om deras rätt till inflytande samt även hur föräldraråden är tänkt ska bedrivas. I Lpfö98/10 (Skolverket 2010) står det att samtal ska föras fortlöpande med föräldrarna om barnets trivsel, utveckling och lärande samt att utvecklingssamtal ska genomföras. Det är alltså det enskilda barnet som ska vara i fokus under ett utvecklingssamtal, men jag anser att om tiden tillåter kan även information om inflytandefrågor ges under dessa samtal.

Föräldramöten var även det ett alternativ i enkäten som ett flertal respondenter angav som ett forum att få kunna påverka förskolans verksamhet. Sandbergs och Vuorinens

(2007) studie visar att föräldrar helst vill ha preciserat vad föräldramötet kommer att handla om redan i inbjudan så att de kan vara förberedda. De flesta föräldrar i den studien uppgav dock att om mötet ska handla om sådant som kan läsas på ett papper så väljer de att avstå från mötet. De upplever att de förlorar tid med sina barn då mötena är förlagda kvällstid, men även att det kan vara svårt att få barnvakt. Det jag funderar på utifrån resultatet av min studie är om föräldrarna anser att föräldramöten är något nödvändigt ont eller om de faktiskt upplever det som ett bra forum att kunna delge sina synpunkter. Flera av respondenterna i intervjuundersökningen talade om föräldramöten på förskolan som något positivt då de upplever dem som givande. De upplever att alla föräldrar som vill får komma till tals samt att det går att föra en diskussion med förskollärarna. Jensen och Jensen (2008) beskriver föräldramöten som ett informationsmöte som förskollärarna har bjudit in till och alltså är det de som har huvudansvaret för att samspelet fungerar väl. Förskollärarna på en av de förskolorna som är med i den här studien anser att det varit god uppslutning på föräldramötena. Detta får jag då trots allt tolka som att föräldrarna är intresserade av vad som ska informeras om. De tre andra förskolorna där de övriga respondenterna har sina barn har jag tidigare fått uppfattning om att det varit god uppslutning även på de föräldramötena. Däremot har det inte alltid varit en diskussion där föräldrarna kommit till tals utan mer att förskollärarna har informerat om vad som sker i verksamheten.

6.2.6. Föräldraråd – forum för inflytande frågor

Det jag upplever som mest intressant gällande frågan om på vilket sätt föräldrar vill ha inflytande är den brist på kunskap om föräldrarådets funktion. I intervjuundersökningen är det däremot respondenter som nämner föräldraråd, men jag uppfattar det som att kunskapen om vad det egentligen innebär är bristfällig. En förälder påstår att med ett sådant råd är risken att det blir mycket prat, men inte så mycket gjort. En annan förälder säger att ett föräldraråd kan vara bra för dem som kanske tycker vissa saker är jobbiga att ta upp direkt med personalen och en förälder pratar om föräldraråd som något som införts i och med den nya läroplanen. Genom den sistnämnda förälderns svar upplever jag som att de har fått någon slags information om föräldraråd, men kanske inte så mycket som skulle behövas för att förstå vad det faktiskt innebär. Erikson (2004) påpekar att föräldrars rätt till inflytande har ökat vilket föräldraråd är ett tydligt tecken på, vilket jag instämmer med. Eriksons andra princip, brukarinflytandepincipen, syftar till bland annat föräldraråd. Erikson förklarar principen med att föräldrarna genom rådets funktion har möjlighet att utöva ett formellt inflytande över skolans styrning. Enstaka föräldrar väljs ut som representanter för att kunna fånga upp samtligas synpunkter inför ett specifikt beslut. Idén om föräldraråd kom en arbetsgrupp från Utbildningsdepartementet (2003) med, vilket sedan har blivit en paragraf i skollagen (2010). Sandberg och Vuorinen (2007) beskriver om två varianter av föräldraråd. Dels kan det vara ett råd där föräldrarna får direkta möjligheter att påverka verksamheten på en högre nivå vilket innebär att inga beslut fattas utan föräldrars samtycke. Dels kan det vara ett råd där inflytandet kan vara indirekt genom att något diskuteras för att sedan bilda underlag för det slutgiltiga beslutet. Det kan dock bli svårigheter kring detta om kommunikationen mellan representanterna och de andra föräldrarna brister. Sandberg och Vuorinen föreslår att genom att använda IKT kan den kommunikationen förbättras

så att även samverkan blir mer fungerande. Utifrån resultatet av min studie uppfattar jag att ovanstående fakta är något som varken föräldrar eller förskollärare har någon större kunskap om, framför allt inte föräldrarna som är huvudpersonerna i studien.

Vidare funderar jag på vems ansvar det är att informera om hur ett föräldraråd ska utformas och vad syftet med det är. Är det förskolepersonalens ansvar? Förskolechefens? Skolverkets? Enligt min mening är det allas ansvar i olika led. Från början är det Skolverkets ansvar som har huvudansvaret för all skolutveckling. Sedan är det förskolechefens ansvar att ta del av nya rön, lagar och regler för att sedan vidareförmedla detta till förskollärarna. I diskussioner med förskollärarna har jag uppfattat att föräldrainflytande är ett relativt nytt fenomen för dem och därmed även föräldraråd. Jag menar att förskollärarna på alla förskolor bör bli mer engagerade och mer upplysta kring fenomenet föräldrainflytande. Däremot ligger även ett stort ansvar på Skolverket att tydliggöra föräldrainflytandets innebörd så att förskolorna vet hur de ska arbeta med det.

6.3. Slutsats

Syftet med studien har varit att ta reda på vad det innebär för föräldrar att formellt ha rättighet till inflytande i förskolan. Med denna studie som bakgrund anser jag att den kan bidra till en djupare förståelse av vad föräldrainflytande innebär och hur det kan bedrivas. Jag menar även att denna studie är intressant för skolmyndigheter, som exempelvis Skolverket, för att de ska få en bild av hur föräldrar kan uppfatta deras rätt till inflytande. Detta kan förhoppningsvis bidra till ett förtydligande i lagar och läroplaner så att förskollärarna sedan kan bli mer tydliga i sitt arbete att informera föräldrarna om vad som gäller angående deras rättigheter och skyldigheter att utöva inflytande i förskolan.

Sammanfattningsvis, denna studie öppnar för vidare diskussion och utveckling av arbetet med föräldrainflytande. Jag uppfattar det som att det handlar om ett gemensamt ansvar; att både förskollärare, föräldrar och Skolverket tillsammans arbetar för att föräldrainflytande ska bli ett naturligt inslag i förskoleverksamheten. Skolverkets ansvar att tydligt informera om vad syftet är med föräldrainflytande, förskollärarnas ansvar att tydligt informera föräldrarna om deras rätt till inflytande samt även information om verksamhetens innehåll och mål. Slutligen är det föräldrarnas ansvar att ta ställning till sin rätt till inflytande över deras barns förskoleverksamhet. När dessa parter samarbetar väl och arbetet med inflytandefrågor bedrivs effektivt menar jag att kvalitén på förskolans utveckling kan höjas markant vilket gynnar både personal, barn och föräldrar.

REFERENSER

- Arnér, E. & Sollerman, S. (2012, nr 4). Kunskap ger inflytande. *Förskoletidningen för kompetensutveckling*, s 29-33).
- Bell, J. (2007). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Dimenäs, J. (red). (2007). *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Stockholm: Liber.
- Erikson, L. (2004). *Föräldrar och skola*. Diss. Örebro universitet. Örebro: Universitetsbiblioteket.
- Flising, L., Fredriksson, G. & Lund, K. (1996). *Föräldrakontakt. En bok om att skapa, behålla och utveckla ett gott föräldrasamarbete*. Stockholm: Informationsförlaget.
- Gars, C. (2002). *Delad vårdnad? Föräldraskap och förskolläraryrke i den offentliga barndomen*. Diss. Stockholms universitet. Stockholm: HLS förlag.
- Ivarson Jansson, E. (2001). *Relationen hem – förskola. Intentioner och uppfattningar om förskolans uppgift att vara komplement till hemmet 1990-1995*. Diss. Umeå universitet. Umeå: Pedagogiska institutionen, Umeå universitet.
- Jensen, E. & Jensen, H. (2007). *Professionellt föräldrasamarbete*. Stockholm: Liber.
- Markström, A-M. (2007). *Att förstå förskolan – vardagslivets institutionella ansikten*. Lund: Studentlitteratur.
- Marton, F. & Booth, S. (2000). *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Nationalencyklopedin. (2012). *Inflytande*.
http://www.ne.se/sve/inflytande?i_h_word=inflytande. (hämtad: 2012-12-14).
- Patel, R. & Davidson, B. (1994). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Sandberg, A. & Vuorinen, T. (2007). *Hem och förskola. Samverkan i förändring*. Stockholm: Liber.
- Sheridan, S., Pramling Samuelsson, I. & Johansson, E. (2010). *Förskolan – arena för lärande*. Stockholm: Liber.
- Skolverket. (2005). *Allmänna råd och kommentarer. Kvalitet i förskolan*. Stockholm: Fritzes.
- Skolverket (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö98/rev.-10*. Stockholm: Fritzes.

Socialstyrelsen. (1987). *Pedagogiska programmet för förskolan*. Stockholm: Modin – Tryck.

Starrin, B. & Svensson, P-G. (red). (1994). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.

Trost, J. (2001). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.

Uljens, M. (1989). *Fenomenografi – forskning om uppfattningar*. Lund: Studentlitteratur.

Utbildningsdepartementet. (2010). Svensk författningssamling 2010, Skollag (2010:800). http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/?bet=2010:800. Stockholm: Sveriges riksdag.

Vallberg Roth, A-C. (2002). *De yngre barnens läroplanshistoria*. Lund: Studentlitteratur.

Var – dags – inflytande i förskola, skola och vuxenutbildning (2003). Stockholm: Fritzes. (Ds departementsserien 2003:46)

Bilaga 1

Intervjufrågor

1. Hur upplever du din möjlighet till inflytande i förskolan?
2. Vad är viktigast för dig att ha inflytande över i förskolan?
3. Hur vill du främst utöva ditt inflytande?

Bilaga 2

Enkät

1. Hur upplever du din möjlighet till inflytande, det vill säga att påverka förskolans verksamhet?
  - a. Jag bjuds in till diskussioner
  - b. Pedagogerna bemöter mina synpunkter
  - c. Det är sällan mina synpunkter förverkligas
  - d. Pedagogerna är otydliga med vilka mål de arbetar mot tillsammans med barnen
  - e. Jag är inte intresserad av att utöva något inflytande

2. Vad är viktigast för dig att ha inflytande över i förskolan?
  - a. Rutiner, som till exempel sovvila
  - b. Vad förskolan investerar sina pengar i
  - c. Den pedagogiska verksamheten, det vill säga hur barnens lärande ska gå till
  - d. Aktiviteter, både i och utanför förskolan
  - e. Annat

Om annat: Ge exempel!

3. Hur vill du främst utöva ditt inflytande?
  - a. Genom den dagliga kontakten vid lämning och hämtning
  - b. Under föräldramöten
  - c. Under utvecklingssamtal
  - d. Under familjeaktiviteter
  - e. Genom något slags forum på Internet, t. ex en blogg eller en hemsida

Övriga synpunkter:

Bilaga 3

Föräldrainflytande i förskolan

Hej!

Jag heter Emelie Bergsten och läser till förskollärare på högskolan i Skövde. Många av er känner säkert igen mitt namn då jag har vikarierat på ditt/dina barns förskola. Jag har nyligen påbörjat min examenstermin vilket bland annat innebär att skriva ett examensarbete.

Jag ska studera föräldrainflytande i förskolan och mitt syfte är att undersöka vad och på vilket sätt föräldrarna tänker om föräldrainflytande i förskolans verksamhet.

Jag önskar att du är med i en enkätundersökning om föräldrainflytande. Enkäten innehåller tre frågor med fem olika svarsalternativ per fråga. I slutet finns även möjlighet att tillägga andra synpunkter. Du kan välja fler svarsalternativ på varje fråga.

Enkäten skickas ut till föräldrar på fyra utvalda förskolor. Jag har fått tillstånd av förskolechefen på alla förskolor att skicka ut enkäten. Fredag 12 oktober samlas enkäten in.

Enkäten är helt anonym och resultatet kommer endast att användas i studiesyfte. Examensarbetet kommer att finnas tillgängligt på Internet och jag kommer att meddela er vid examination var ni kan ta del av studien.

På förhand, Tack för att du vill vara med i undersökningen!

Med vänlig hälsning
Emelie Bergsten